Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Gerson, Julius Christian.
Titel | Title:	For eller imod? : en Fortælling.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : Jul. Schlichtkrulls Forlag, 1883
Fysiske størrelse | Physical extent:	116 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

PUBLIC DOMAIN

57 – 135.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130023414687

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

For eller imod?

For eller imod.

En Fortælling

af

Jul. Chr. Gerson.

Kjøbenhavn.

Jul. Schlichtkrulls Forlag.

1883.

Fr. G. Knudtzons Bogtrykkeri. Kjøbenhavn.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Forord.

Efterstaaende lille Fortælling eller rettere efterstaaende ved Diskussionens Baand sammenknyttede tre Smaafortællinger ere tilligemed det, der binder dem sammen, et Indlæg i Spørgsmaalet om Arbeiderens Stilling i Samfundet. Det trænger ikke ned til Enkeltheder, med disse sysler for den mere dybtgaaende Behandlings Vedkommende Videnskabs- og Statsmanden, for den lettere Behandlings Dagspressen. Som det i sin Helhed er her, er det kun et digterisk Syn paa Forholdene, der er givet Ord, et Opraab til Kjærligheden, eller, for at tale saa farveløst som muligt, et Opraab til Menneskeligheden, uden større Vægt end den, som enhver velment og klart udtalt Yttring har. Om det vil blive paaagtet og saaledes gjøre Nytte, hvo spørger om det, naar Sindet er varmt for den Gjenstand, der behandles? Det er nu engang saa: een Kjærne faaer efter Udsæden tilstrækkelig Væde og spirer og bærer Frugt, en anden maa savne den og visner, skjøndt den var fuld af Livskraft. Maaske er denne Fortælling netop en Kjerne som den sidst nævnte, utilbøielig til at tro det er jeg ikke. Men alligevel — — — alligevel.....

Forf.

Forord.

Gjerningsmænde ikke Beretning eller retsre efterhånden og Istandsættelse Bånd tomrumhjælpe ere Smaa-Fortælninger er udlignende det, der blinder den tomrum, at Ånding i Opvågnemidet om Klæderes Sælling i Samfundet. Det trænger ikke ned til Enkeltheder, med-bringe fjerter for den mere behagelige Vedkendelige Vek-tomrumme Billeetlude- og Sindsmuskeen, for den lettere Vakendelige Ejdgjerelsen. Dem vel i en Dyrlig er den, er det fun et digterisk Øje paa Forholdene, der er gjort Ord. et Fremed til Kjærlighedens, eller, for at tale ino interesse fem mentigt, et Opmærk til Mennesklighedens, uden Hertz Ånd ved den, fem ruhver ordnemt og flert uerlig Ytrning der. Dem det vil blive procenter og fem-tredo gjere Ejdgjere, der fjerger ven det, mere Ejnder er natural for den Kjærlighed, der behandlet? Det er en enkelt fem-ren Skjerm fjerer eller Hjerteen digterlig Kjærlighed og fjerer og berer Ernst, er ønsker mere fjerne den og videre, Hjemet den ner ruh et Skjerlem. Mindre er Ånding Fortælling mere en Kjærer fem den fjelt mere, udlibeielig til et ren det er fig ville. Men udjerel — — udjerel . . . . . .

Nord.

Ude paa Nørrebro, i en af de Smaagader, som Størreparten af Kjøbenhavnerne knap kjende af Navn, end sige have besøgt, bor paa en tredie Sal over Gaarden en lille Haandværkerfamilie: Mand, Kone og to Børn. Manden er i Trediverne, Konen neppe nok de tredive, Solen skal gjøre sin daglige Vandring endnu ikke faa Gange, før dette Tidsafsnit i Kvindens Liv fuldtud er endt. Husets Herre, forsaavidt man da kan kalde ham saaledes, thi søgt at gjøre sig gjældende som saadan har han aldrig, har i sit Ydre Intet, der giver ham Adkomst til at kaldes en smuk Mand. Hans Ansigt er blegt og magert, Tindingerne ligesom lidt indtrykte, Kindbenene store og stærkt fremtrædende, Arbeide og Sorger have gjort, hvad de kunde, til at betage Linierne den Runding, som Aarenes Tal ikke har kunnet faae Bugt med, og skjøndt han jo maa siges

endnu at være en Mand i sine bedste Aar, er hans Haar ikke saa lidt graat og har Noget af det Visnende, som Mangel paa Røgt i Almindelighed giver det. Naar man har det smaat og saa at sige skal aftvinge Livet det Brød, der daglig skal mætte flere Munde, saa har man ikke Tid til at gjøre overflødig Gjerning, og hvor vigtig end Skjønhedspleien kan være den Velstillede — Arbeideren, der staar midt i Stridens Hede, han faaer ikke Tid til at tænke paa den. Hans Indre svarer i Meget til hans Ydre, det Bløde i Sjælelinierne, om man tør udtrykke sig saaledes, er gaaet tabt, Sindet er ældet ikke saa lidt for tidlig. Stundom kan der vel hos ham komme et Tilløb til Spøg, som lægger et ungdommeligt Skjær over hans Ansigt, men sjelden bæres det spøgende Ord op af en varigere lys Stemning, det døer hen, før det endnu er kommet ret til Kræfter, og afløses da stundom af en Taushed, som for sig fordrer Ret til at præge hans Væsen. Hvad Husets kvindelige Halvdel angaar, da er hun unegtelig friskere at se til end hendes Mand og har ikke fuldt saa dybe Mærker af, hvad hun har gjennemgaaet, som han. Men hvor runde Formerne i det Hele taget end ere, og hvor megen livlig Glands der end ofte er i Øiet, er hun dog i sit hele Udseende tydelig indregistreret som Menig i den

samme Hær som han, den Hær, hvis Elite Dag for Dag gaar til Slag paany og saaret i Nattens Stilhed forbinder sine Saar. Nu og da viser der sig hos hende Tegn paa en Dannelse, der peger ud over de Forhold, hun lever under, hun har Øre for god Musik og vil gjerne fordybe sig i Nydelsen deraf, naar der, hvad sjeldent er, gives hende rigtig Leilighed dertil. Men i det Væsenlige staar hun dog paa samme Dannelsestrin som han: med faa Kundskaber og uden synderlig Kjendskab til det store, omkring hende pulserende Liv har hun dog lært at se paa, hvad der sker, med egne Øine. Uforskyldt Modgang gjør klarøiet. Kaster den end stundom vel stærke Skygger over, hvad der sees, hos de bedre Naturer tabe disse Skygger sig dog efterhaanden og give Plads for en Sandhed, der tidt dølger sig for den Lykkelige. Hvad Børnene angaar, ja, de ere friske og sunde og i den Alder, de ere, spørges der ikke om stort Andet. I det Øieblik, Meddeleren af denne Beretning tager Synsforretning over Familien, sladdre de nok saa lystig istedetfor at sove, hvad de egentlig skulde, og ændse slet ikke, at der er en Ven af deres Forældre med sin Hustru og en gammel Pensionist fra Forhuset i Besøg der.

Se vi nu, af og til forstyrrede af Børnenes flygtige Indfald, ind i Dagligstuen, ere vi snart

paa det Rene med, at det er et pauvert Huus, vi ere i. Familiens Dagligstue, det ene af de to Værelser, som de have, kan ikke rumme ret Mange. Det er et Værelse paa to smalle Fag, gjennem hvis Ruder Solen, selv naar den skinner lysest, maa nøies med et beskedent Indblik. Ruderne ere ganske vist saa klare som muligt, det skal Husmoderen nok sørge for, men Forhusets Mur hindrer skinsyg Størreparten af Solstraalerne i at komme til Magt derinde. Den omtalte Pensionist, der tidligere har været Lærer ved Almueskolerne, har sit Sovekammervindue lige overfor Dagligstuen, og hans Venskab med Gjenbofamilien har sin væsenlige Oprindelse fra hans jevnlige Skue af dens nøisomme Liv. Tidt og mange Gange har Ønsket om lidt mere Sol lydt indenfor den lille Dagligstues Vægge, et Par Potteplanter, der staar i det ene Vindue, har ikke drevet det høiere end til at sætte Knop, udvikle sig til fuldtudsprungen Blomst have Knopperne aldrig kunnet, men som saa mangt et fromt Ønske er ogsaa dette død hen, uden at kunne tilfredsstilles. Et Forsøg paa at indrette et Soluhr i Vinduesskarmen ved at fæste en stor Naal midt i en Kreds af skrevne Tal har viist sig aldeles haabløst. Og ligesaa ugunstigt Værelset er stillet, hvad Sol angaar, er det ogsaa stillet med Hensyn til Udstyr.

Leilighedens Eier har ikke villet gjøre Synderligt, dens Leier ikke kunnet det. I vore Dage, hvor det ene Huus overgaar det andet i comfortabel Indretning trods dets Beboeres Higen ud til offenlige Forlystelser og Mangel paa Ro til at dvæle i Hjemmet, i vore Dage blive Leiligheder som den, her skildres, sjeldnere og sjeldnere. I Byens Hovedgader findes de saa godt som slet ikke, man maa søge hen til Udkanterne af Byen og til enkelte Partier af den, der af en eller anden Grund er kommen i Vanry, for at se dem. Men heldigvis lader da Hyggeligheden sig tilveiebringe i de fattigst udstyrede Værelser ligesaavel som i de stadseligste, den udgaar fra Beboernes Ordenssands og en Stilfærdighed i deres Indre, der ikke sjelden har Kjærlighed til det Gode som sin dybeste Kilde. Og hyggeligt er det lille Værelse, hvori vi titte ind, trods al dets Tarvelighed, der er, til hvad Tid man kommer, feiet og luftet, hver Ting staar paa sin Plads, og man drager Veiret frit og fuldt derinde. Savnet af tilstrækkelig Sol mærkes da heller ikke for Øieblikket, det er nemlig Aften, og Gardinerne ere nedrullede. Solens Gjerning gjøres efter fattig Evne af en Lampe, der staar paa Bordet og kaster ved sit Skjær en svag Straale af Lys ind i Sovekamret til de sladdrende Børn. I Ovnen ligge Glø-

derne af en udbrændt Ild og afgive, da dens Dør staar aaben, deres Bidrag til Følelsen af Velvære.

Vende vi os nu fra Beskrivelsen over Husets Beboere og deres Bolig til, hvad der foregaar i det Øieblik, vi, dem uafvidende, iagttage dem, da se vi den lille Kreds, der er samlet, optagen af Samtale. Ved Bordets øverste Ende, nærmest Vinduet, sidder den gamle Lærer, magelig henstrakt i en Lænestol, der, hvis den ikke var saa træet, som den er, nok kunde fortælle endel om forduums Tider, ved den ene af Bordets Bredsider de to andre Gjester, en midaldrende Haandværksmester og hans Kone, der begge arbeide i Kurvemagerfaget. Ved Bordets nederste Ende sidder Verten, lidt sammenbøiet, som om han var træt af Dagens Gjerning, hans Hustru med noget Haandarbeide ved Bordets anden Bredside. Mændene have for sig hver sit lille Glas Toddy, Kvinderne et Glas Æggeøl, der dog nok er brygget med mere god Villie end Evne til at gjøre det rigtig kraftigt. Kurvemageren er for Øieblikket den, som gjør sig mest gjeldende og betoner sine Ord stærkest.

„Jeg ser dog ikke Andet," siger han, idet han sætter sit Glas fra sig, „end, at den Kamp, der af Socialdemokratiet føres, for at skaffe Arbeiderne en bedre Plads i Samfundet, er glædelig. Dampen

er sat op, Farten begyndt. Fyres der nu kun stadig godt under Kjedlen, saa maa der vel ogsaa naaes Land. Det skummer ganske vist nu og da ikke saa lidt om Bougen, de, der have Kapitalerne, maa høre mangt et haardt Ord. Men godvillig gjøres der ikke Indrømmelser, det er klart. Hvad der gjennem Aarrækker har været overgroet med Raadenskab og Smuds, det skal der skarp Lud til at rense. Jeg veed jo vel, at vi Arbeidere beskyldes for at være raa, vore Ord skurre i de Velstaaendes Øren, de gode Dage have forkjælet dem; men jeg siger: netop som der tales skal Talen føres, og raabes ud skal det, saalænge til det skaffer sig Ørelyd: Arbeideren er hundsk behandlet i Samfundet, før han kommer til sin Ret kan der ikke blive Fred."

„Aa ja, saamænd! En vis Sandhed er der unegtelig deri," afbrød den gamle Lærer ham. „Og der er Klang i Ordene, saaledes som De stiller dem. Men, nærmere beseet, er det, De sagde, dog i sit fulde Omfang rigtigt? Er ogsaa den flittigere Del af Arbeiderne virkelig saa slet stillet? Ja, De seer Dem om i Stuen, ogsaa jeg har seet Værelser, der ere rigere udstyrede. Men for nu at holde os til selve den, der nys førte Ordet, har De det da virkelig saa slet? De slaar Dem jo ganske godt igjennem. De kjører ikke med Fire som en og anden

Godseier eller anden Magnat, De giver heller ikke store Middage som en og anden rig Handelsherre, men naar man som De og Deres Kone dog kan føre et net lille Huus og være med til Et og Andet, der ikke strengt hører til det mest Fornødne, saa har man dog ikke Grund til høirøstet Klage. Det er sandt, De har vel ikke altid havt det som nu; men selv om vi se tilbage, det Arbeide, der gjøres i Verden, fordrer jo ikke lige Kræfter, og den Gjerning, der kræver en større Forberedelse, har dog vel ogsaa Krav paa en større Løn. Det er Sandheder, der ere sagte saa tidt, det veed jeg, men ligesaa ofte Fordringen paa Ligeberettigelse kommer igjen, maa ogsaa Indsigelsen komme."

„Maa jeg spørge Dem, Herr Jørgensen, har de holdt Bog over, hvor godt min Mand og jeg sidde i det, og hvor meget „Et og Andet," vi ere med til?" sagde Kurvemagersken, høirød af Harme over, hvad hun ansaae som et uforskyldt Angreb.

„Det har jeg ganske vist ikke," svarede Læreren rolig, og det var vel heller ikke ganske rigtigt af mig at henvise til Dem selv. Jeg veed jo ogsaa fuldtvel, at jeg selv ikke mere virker synderlig og kun lever af mine tidligere Dages Arbeide, der visselig hos Mange har været ihærdigere end hos mig. Men saalænge man har de unge Kræfter

— og det har de jo Begge — saalænge er det da næsten en Fornøjelse at bruge dem. Ikke sandt? Tro De mig, den Dag, Alderen sætter en Grændse for Deres Adkomst til Arbeide, eller der vilkaarlig af Nid eller Ondskab af Andre sættes en Grændse derfor, hvilket jo vel ogsaa kan tænkes, den Dag vil være Dem den bittreste af alle Dage, De har oplevet."

„Vist saa, derom blive vi let enige," sagde Kurvemageren og trak sit Glas lidt nærmere til sig. „Arbeide maa der til, saalænge man kan arbeide, men ogsaa dette dog kun til Maade. Og Arbeidet maa have et Maal, det, at spare Lidt op til senere Dage. Det er den Kapital, vi skulle tære paa, naar Alder eller Sygdom tager Magten til at arbeide fra os. Gak til Myren og bliv viis! Myren er et flittigt Dyr, men det arbeider ogsaa for at samle Lidt til daarlige Tider. Og hvad nu den større Forberedelse angaar, den Forberedelse, vi Ulærde stadig faae paa vor Tallerken, er jeg Skyld i, at jeg har faaet den ringere Kundskab, og De i, at De har faaet den større? Have vi selv skabt de Forhold, hvorunder vi voxe op? Gro de ikke op af Andres Gjerninger, af Omstændigheder, vi slet ikke kunne beherske. Disse Spørgsmaal ere vist heller ikke nye, men de ere ikke mindre berettigede.

De komme igjen som Uveiret, naar Luften er forpestet og trænger til at renses. Nei, Ondet ligger langt dybere. Vi bøde for Aartusenders Vildfarelse, Aartusender, i hvilke den ene Halvpart af Menneskene blev traadt under Foden af den anden som skadeligt Kryb."

„Ja, det kan nu Herr Jørgensen ikke se," bemærkede hans Hustru endnu noget irriteret. „Om hvad vi døie for at leve, staar der ikke Noget i hans Skolebøger."

„Det vil jeg dog just ikke indrømme. Men selv om saa var, jeg har da ogsaa læst lidt Andet end Skolebøger, skjøndt jeg ganske vist endnu bevarer min fulde Interesse for min tidligere Syssel. Jeg læser, navnlig i de sidste Aar, Mangehaande, jeg læser endogsaa de Blade, som jeg veed, De særlig sætter Pris paa, og som tale Arbeiderens Sag med størst Varme."

„Ja, Et er at læse", sagde Kurvemageren og tog sig en Slurk af Glasset, „Et er at læse, et Andet at tage Parti for, hvad man læser."

„Ogsaa det gjør jeg, hvor jeg kan", vedblev den gamle Lærer. „Jeg tager Parti, skjøndt jeg ikke har indskrevet mit Navn paa nogen Partiliste og ikke slaar paa Tromme derom. Jeg tager Parti, skjøndt jeg jo rigtignok forstaar dette Udtryk lidt

anderledes end De. Men hvad vi Alle saa nødig ville se, og hvad De, gode Ven, slet ikke synes at kunne se, det er, at Arbeidet ikke blot har det legemlige Brød, det giver, til Maal, men ogsaa et aandeligt Brød, at det fremmer vor Udvikling som Menneske, ja, at denne Udvikling netop er vort Hovedmaal."

„Hm! hvad det angaar", indvendte Kurvemageren, „dette Maal . . . ."

„Netop det kunne vi ikke lade ude af Sigte," afbrød den Gamle ham rask. „Vort Hovedmaal er først og fremmest Udviklingen. Hvad den skal til, ja, det er en af Verdensstyrelsens, eller, om De vil have det udtrykt lidt mere i Tidens Aand, en af Livets store Hemmeligheder, en Hemmelighed, der først løses os i Døden eller i ethvert Tilfælde ved Døden."

„Jeg blander mig nødig i, hvad jeg ikke ret forstaar," bemærkede Husets Vertinde lidt frygtsomt, „men det vil jeg dog sige: hvad Herr Jørgensen der yttrer, er stundom ogsaa faldet mig ind og har været mig en stor Trøst."

„Ja, det maa det være os Alle", vedblev Læreren. „Vi nedværdige os med den evige Pukken paa Lønnen, paa de Skillinger, hvormed vort Arbeide skal betales. Og har i en tidligere Tid, som

det nylig blev sagt, den ene Halvpart af Menneskene trællet som Slaver for den anden, saa vise vor Tids Mennesker netop deres Slavesind ved stadig at raabe paa Lønnen. Hele Naturen arbeider uafbrudt, hvert Træ, hver lille Plante, det mindste Støvgran gjør Sit til Altings Trivsel og Fremme. Hele Naturen er lutter Virksomhed, den tinger ikke nøieseende om hver Smule, den vil gjøre for os, kun vi Mennesker, vi tinge og beregne Alt til det Yderste, ikke en Øre maa gaae tabt. De taler, gode Ven! om Fortidens Slaveri — Veien til Frihed, det er netop Arbeidet, jeg kunde fristes til at sige, det er en Deel af Arbeidet selv. Under det modnes den Sjælefrihed, som er Tidens Løsen, og som ganske vist hører til det Kosteligste, vi Mennesker kunne eie. Derfor mener jeg selvfølgelig ikke, at Arbeideren skal gjøre sin Gjerning ulønnet, eller at hans Arbeide skal undervurderes, det er, som Jensen nylig sagde, ganske rigtigt den Kapital, han sparer op til en Tid, hvor hans Kræfter svigte ham. Al Uegennyttighedsfvindel holder jeg mig udenfor. Jeg veed, at det daglige Brød ikke gives mig, blot fordi jeg vender Øinene opad og beder derom, og at jeg ikke kan hjelpe mig med de Klæder, der ere givne Fuglene under Himlen. Men jeg veed ogsaa, hvor meget af den

Hemmelighed, jeg nys omtalte, der ved et saadant Blik mod oven kan anes, og hvad Kraft der derved gives til ny Arbeiden, til Selvfornegtelse og til at staa fast."

Den gamle Skolelærer havde talt sig varm og taug nu et Øieblik stille. Ingen optog Traaden, Enhver saae taus ned for sig. Saa lagde han sig lidt mere tilbage i Sædet og sagde: „Jeg har vist talt for stærkt, jeg glemmer saa let, at jeg ikke længere er ung. Men hvad siger vor kjære Vert om den Sag? han er saa taus, og han veed sandelig dog ogsaa, hvad det er at tage fat, om end hans Arbeidsredskaber kun ere de smaa Typer af Bly."

„Jeg veed næsten ikke, hvad jeg skal sige til det," svarede den Adspurgte, „jeg maa daglig sysle saa meget med Andres Tanker, der kun brudstykvis naae i mine Hænder, at jeg ikke ret kan faae Hold paa, hvad jeg selv mener. Hvad det angaar, hvorom der her tales, saa vil jeg sige: det er med det som med saa meget Andet af, hvad der yttres, nogen Sandhed er der i, hvad der siges paa begge Sider, skjøndt jeg jo helst sluttede mig til vor kjære Gjenbo. Stor Pris vilde jeg sætte paa, om Enhver, der gjorde en Mening gjældende i en Sag af den Natur som vor, belagde den med en Beretning

om sit eget Liv. Man vilde da see, hvad Grundlag den Opfattelse, som fremføres, har, hvad der i den er holdbart og hvad der er løst, og hvorvidt man tør gaae i at dele den."

„De mener altsaa, Thomsen, at man for hver Gang man vil sige sin Mening om Noget, ogsaa skal belægge den med Attester fra sit eget Liv", afbrød Kurvemageren ham. „Det kunde dog vel være en lovlig stiv Fordring."

„At den skulde belægges med Attester," indvendte Verten, „tænkte jeg mig just ikke; jeg vilde kun, naar der tales om de Manges Liv, see Livet paa nært Hold i de Enkeltes. Hvad om vi iaften Alle, idetmindste vi tre Mænd — ville vore Hustruer være med dertil eller bøde paa, hvad vi mulig glemme, ved en eller anden Tilføining, har jeg Intet derimod — om vi alle Tre, hver for sig fortalte sin Livshistorie eller, om De hellere vil, dog Brudstykker deraf, vi kunne da bagefter drage vore Slutninger af det Fremkomne i fornyet Samtale eller i Taushed."

„Det er jeg med til", sagde Læreren, „det er fornuftigt talt. Jeg for min Part har vel ikke Meget at fortælle, jeg maa kjøre til Oplagspladsen med lille Læs, men af, hvad jeg har, skal jeg ikke stikke Noget under Stol".

„Jeg ser ikke Nødvendigheden af en slig Documentation," indvendte Kurvemageren; „men jeg er jo Gjest her, og jeg skal føie mig i vor Verts Forlangende, skjøndt ogsaa jeg vil faae saa lidt Læs, at en Trillebør kunde være mere end nok. Men Forord bryder ingen Trætte, Jørgensen maa begynde, han er boglærd Mand og har Mundtøiet bedre end vi i sin Magt."

„Er det værd nu at røre op i al den Sorg og Nød, vi have gjennemgaaet," sagde Madam Thomsen, henvendende sig til sin Mand, „vi ere jo her sammen, for at fornøie os med hverandre. Lad os hver for sig glemme det Tunge, Livet har bragt os, det have vi bedst af. Hvad vi mene om den Kamp, der føres for Arbeiderens Vel, det er der dog Ingen, der bryder sig om."

„Siig ikke det, lille Kone! Er der ikke Andre, der bryde sig derom, og det skulde de ogsaa have Ondt ved, da Ingen hører os, saa kunne vi maaske ved fælles Overveielse lære at se det med klarere Øine, og det Tungeste af, hvad vi maatte bære, er da vel forhaabentlig ogsaa tilende."

„Jeg slutter mig ganske til Deres Mand," afbrød Læreren hende. „Sorg, der er forvunden, er ikke mere Sorg, og De har jo i to sunde og velskabte Børn saa Meget at glæde Dem ved, at de

Bekymringer, Deres Fortid har bragt Dem, dog vist ville være Lidet derimod."

„Ja, jeg skal ikke være den Eneste, der gjør Indsigelse," yttrede Husets Værtinde og saae ned med et resigneret Blik. „Jeg vil dog først titte et Øieblik ind til Børnene, jeg tror næsten, at de endnu ligge vaagne. Vær saa god og tag Dem imidlertid lidt af Glassene, de ere jo næsten urørte."

Med disse Ord forlod Madam Thomsen Stuen og gik ind i Sovekammeret. Et Øieblik kom der nyt Liv i Børnenes Samtale, saa stillede den efterhaanden af, og der blev tyst derinde. Hele Dagen havde Veiret seet betænkeligt ud, Luften havde været stærkt overtrukken, nu, da Stilheden saavel i de Voxnes som i Børnenes Samtale indtraadte, kunde de høre, at der var begyndt at falde Regn. Først sloge enkelte Draaber mod Ruderne, saa lød der stærkere Slag, og det var, som om Regnen vilde opfordre de Forsamlede til at slutte sig fastere sammen om, hvad de havde at sige hverandre.

„Det er Ouverturen til, hvad vor gode Vært her vil sætte i Scene," bemærkede Kurvemageren. „Tager jeg ikke feil, ville Blæserne i den faae Hovedstemmerne."

„Vist saa! Barometret har alt hele Dagen peget paa Blæst. Men hvordan end Ouverturen

vil udvikle sig, den vil dog høres med Glæde over hele Landet efter den Tørke, vi have havt saa længe," sagde Læreren og reiste sig, for at trække Gardinet lidt tilside. „Naar jeg ser over til mine egne Vinduer og til Mørket derovre, synes Værelset her mig saa velskikket for vor gjensidige Meddelelse som muligt." Og da Husmoderen et Øieblik efter igjen kom ind i Stuen, begyndte den gamle Skolelærer sin Fortælling:

„Som De veed, er jeg født ovre i Jylland, i en lille Landsby, der just ikke hører til de meget formuende. Jorderne ere i flere Miles Omkreds temmelig sandede, i tørre Sommere saa lidet lønnende som muligt, og hvor Meget der end er gjort for at forbedre dem, Medicinen er for dyr til, at Helbredelsen kan blive grundig. Min Fader var en Husmands Søn og født i trange Kaar, fjorten Aar gammel kom han til en Landsbyskomager og lærte der hans Haandværk. Udygtig til, hvad han havde lært, var han ingenlunde, og paa Drift til Arbeide fattedes det ham heller ikke, men til synderlig mange Kunder drev han det aldrig, de mere Formuende tage deres Skotøi fra de større Byer, nogle endogsaa fra Hovedstaden, og det var da mest Reparationer, der faldt i Landsbyskomagerens Lod. At det Liv, han førte, det vil sige, det Hus, han

tilligemed min Moder beboede, og den Kost, de nøde, da ogsaa var lempet derefter, er en Selvfølge. Er det en gammel Regel, at man skal sætte Tæring efter Næring, saa fulgte han denne Regel saa punktlig som muligt, i min Moders Hus spillede Kaffen en Rolle, som den vel mere eller mindre spiller hos enhver Uformuende, men i mine Forældres Hjem havde den tiltaget sig en Magt, der kun lod sig opretholde paa Bekostning af deres physiske Kræfter. At de selv vidste det, udtalte de tidt og ikke uden Bitterhed. Følelsen af, at de, uden at være fordringsfulde, med deres Redebonhed til Arbeide, dog vel kunde have havt Krav paa lidt Mere, end der var givet dem, gik som en rød Traad gjennem deres hele Væren og Væsen, og allerede som Barn fik jeg derfor Indtryk af den sociale Forskjel, vi Mennesker leve under, om jeg end ikke kunde gjøre mig Rede for Nogetsomhelst denne Forskjel vedkommende. Et hørte jeg stedse gjentages af min Fader med Beklagelse, det var det, at han havde lært saa Lidt, at han aandelig taget stod i Verden næsten med tomme Hænder. For nogle Aar siden, jeg havde dengang allerede sluppet min Skolevirksomhed, læste jeg en lille Fortælling af en nu afdød tydsk Forfatter, som jeg ser op til med dyb Ærbødighed for hans Minde. Den handlede om en Træsko-

mager, der forfærdigede et Slags franske Træsko, som med større Lethed end de tidligere forbandt den samme Evne til at forhindre Indtrængen af Fugtighed. Han følte sig ordentlig stolt af sin Virksomhed. Hvor Mange havde han ikke bevaret fra Forkjølelse, hos hvor Mange havde han ikke lagt Grundvolden til et længere Liv i Sundhed! Hans Arbeide havde for ham Karakteren af en Samfundsgjerning, der adlede det og bar ham op. Jeg tænkte ved Læsningen paa, hvor heldigt det havde været, om min Fader havde kunnet se saa lyst paa sin Gjerning. Men desværre det laa ikke for ham, og min Moders Sind var saa nedtrykt af de mangehaande Bryderier, der saa at sige hobede sig op om dem, at hun ikke var skikket til at bøde derpaa. Naar Krybben er tom, bides Hestene, siger man. Det er intet ædelt Billed, naar det anvendes paa os Mennesker, mindst burde det anvendes paa dem, man skylder Ærbødighed og Kjærlighed. Og dog, dog er der i det en Sandhed, som gjør, at man ikke vil afvise det, naar det som nu indstiller sig for Tanken. Uden egenlig gjensidig Uvillie udvexledes der mellem mine Forældre tidt haarde Ord. Paa mig blev der under alt dette ikke offret mange Tanker. Mine Forældre holdt af mig og vilde vist hver for sig, hvis mit Liv havde staaet paa Spil i

i et bestemt Øieblik, have hengivet deres eget, for at bevare det. Men til gjennem Tiderne at gjøre deres for at frelse det, til at opdrage mig, dertil manglede de Ro i deres eget Indre og Evne, og de Kundskaber, jeg fik under min Skolegang, vare saa tarvelige, at jeg, om ikke min Faders Klager over hans egen Mangel paa Kundskaber havde vakt en mig selv ubevidst Kundskabstrang, vistnok var gaaet gjennem Verden saa fattig paa Viden som muligt. Saaledes blev jeg tolv Aar, den Alder, hvori Spørgsmaalet om, hvilken Gjerning der skal være vor Livsgjerning, ikke sjelden allerede gjør sig gjeldende. Da blev min Fader en Efteraarsaften pludselig syg, og af den Bevægelse, hvori hans Sygdom satte min Moder, mærkede jeg snart, at der her var Tale om mere end et forbigaaende Ildebefindende. Skjøndt jeg nu er i Tredserne, og det saaledes er over et halvt Hundrede Aar siden, det skete, mindes jeg dog tydelig hver lille Omstændighed derved. Det er nemlig det Eiendommelige ved Erindringen: den bevarer ikke sjelden trofast, hvad Hukommelsen for længe siden har sluppet. Min Hukommelse har i de senere Aar tabt sig meget. Efter mangt et Navn, mangt et Aarstal, jeg har vidst, og som jeg ved en eller anden Leilighed ønsker at tilbagekalde, maa jeg søge forgjæves, og det er

da ogsaa det, der har bevirket, at jeg frivillig opgav min Stilling som Lærer. Men min Erindring bevarer saa levende, som det var skeet den Dag idag, Alt, hvad af Betydningsfuldt jeg har oplevet, og mit Livs Begivenheder blive mig til et stort Galleri af Billeder, som jeg nu og da, Alt eftersom jeg er stemt derfor, gjennemblader. Det er dette Gjennemsyn og de deraf fødte Betragtninger, som ere Udbyttet af, hvad jeg har levet, Resultatet, eller dog et foreløbigt Resultat af den Udvikling, jeg før omtalte, og for hvilken ingen Løn af menneskelig Haand kan gjøre Fyldest. Det er lønnet med en Mønt, der, som jeg fuldt og fast tror, har et uforgængeligt Præg."

Efter denne Yttring blev den gamle Skolelærer et Øieblik taus, som tænkte han endnu bagefter paa, hvad de Ord, han havde sagt, mulig kunde indeholde Mere, end han under selve Yttringen havde tænkt. Det er nemlig saa, at der ved den Varme, hvormed en Tanke udtales, i Sjelens Dyb fødes Forestillinger, der ikke sjelden overraske selve den Talende. Det er Geniet, hvem denne Varme, hvem denne Evne til at begeistres fortrinsvis er skjænket. Men ikke blot Geniet eier den, til en vis Grad findes den hos Enhver, der hengiver sig fuldt og inderligt til den Sag, han virker og kæmper for.

Husets Vertinde saae op fra sit Sytøi og lod sine Øine hvile paa hans blussende Pande og paa hans næsten endnu sig bevægende Mund, hendes Mands Øine vare saa indadvendte, som grundede han allerede over den Opgjørelse, som skulde være Udbyttet af samtlige Fortællinger. Endnu slog Regnen mod Ruderne stærkt og uafbrudt.

„Netop saaledes som det nu regner", begyndte Fortælleren paany, „netop saaledes regnede det den Aften, min Fader blev syg og døde. Der faldt Regn, blandet med en i Fødslen halvt opløst Sne. Da det var nødvendigt at faae et kyndigt Tilsyn med den Syge, og min Moder maatte blive tilstede hos ham for muligt pludselig indtrædende Forandring, skulde jeg gaae til Lægen, og Barn, som jeg var, vandrede jeg i Mulm og Mørke over en halv Mil, for at udrette mit Ærinde. Jeg læste for nogle Dage siden en Fortælling, skreven med Begavelse af en af vore yngre Forfattere. Der var i den skildret en ung Pige, der, knuget af Sorg og Mangel, efter at have fulgt sin Moder til Sognets Fattighus og forladende hende der, i sin Smerte yttrer Tvivl om, hvorvidt dog Alt er skabt „saa saare godt", som det i Skriften siges, og det kan nok være, at en lignende Tanke, mig halvt ubevidst, vaagnede hos mig, medens jeg gik. Hvad kan der ikke falde

En ind, naar Blodet er i stærk Bevægelse, og man endnu er et Barn, der ikke har Synderligt af Livserfaring at støtte sig til. Gjennemvaad og forfrossen som jeg var, lød der jo til mig en Gjenlyd af min Faders Klager gjennem Aarrækker, et Echo af de Kvaler, han i sit pinefulde Liv ved at udtale sig om dem havde søgt Befrielse for. Da kom, netop som jeg tænkte paa, om der ikke var Ly at finde for et Øieblik, en Vogn rullende hen ad Veien, og da Lygten paa den kastede sit Skjær henover mig, og jeg saaledes blev bemærket, fik Kudsken Ordre til at holde stille, medens den, der sad i den, spurgte mig, hvor jeg skulde hen. Efter en kort Udvexling af Spørgsmaal og Svar, Regnen tillod ingen lang Drøftelse, tog han mig op i sin Vogn, og saa heldigt traf det sig, at det netop var Lægen, der skulde til en Syg i samme By, hvor mine Forældre boede.

Saa heldigt traf det sig, sagde jeg, thi, at det var Andet end Tilfælde, tør og vil jeg ikke sige. Jeg tillægger ikke gjerne Forsynet, hvad jeg ikke mod en kold Forstandskritik kan opretholde. Saa godt jeg kan, mine Been ere ikke mere saa lette tilgangs som tidligere, men saa godt jeg kan, gaar jeg daglig et Stykke op ad Bakke, for at forsøge, om jeg ikke kan naae et Punkt, hvorfra jeg kan se ud

over Verdensrummet og opdage Grændsen mellem Styrelse og Tilfælde. Jeg gaar Trin for Trin, jeg speider og speider: mon det dog ikke skulde lykkes mig at naae saa høit, jeg ønsker, og som jeg med den Kraft, der endnu er levnet mig, stunder til? Mon det dog ikke skulde lykkes mig at naae det Punkt, hvor Luften bliver saa gjennemsigtig, at jeg kan se, hvad jeg vilde give mit Liv for blot i et lille Øieblik at raabe ud til alle dem, der leve? Men naar jeg saa tænker paa de Millioner Mile, der er mellem alle de Verdener, som ere til, og at Loven for dem alle, Loven for dem maaske staar skreven paa et Sted, der igjen er Millioner Mile udenfor og over dem alle, saa synker jeg uvilkaarlig i Knæ, ikke just af Træthed, der er Vidder, paa hvilke man ikke mærker den legemlige Anstrengelse, men af dyb Ærbødighed, af Frygt. „Salig ere de Ydmyge, de skulle se Gud", hedder det, hvad enten mit Øie skal blive opladt eller ei, hvad enten jeg skal skue Loven eller, blindet af det stærke Lys, der omgiver den, kun ane dens Tilvær og tro paa den, ydmyg vil jeg være, — selv deroppe, hvortil jeg har arbeidet mig op, er jeg dog kun en Orm, der endnu ikke har friet mig fra mit Støv."

Atter indtraadte en lille Pause, inde i Sovekammeret gav et af Børnene et Skrig i Søvne.

Moderen foer op og gik derind, begge de Smaa laa atter stille og sov. Kun hos det mindste af dem, ligesom det større en Pige, laa der omkring Munden Spor af en forsvunden Angst. Moderen strøg ømt Haaret, der var faldet ned over Barnets Pande, tilbage og lagde dets Arm, som det formodentlig havde løftet samtidig med Skriget, atter ned under Dynen og gik saa ind igjen i Dagligstuen. „Vi Mennesker faae dog aldrig rigtig Ro," sagde hun, idet hun dreiede Lampen saaledes, at dens Skjær ikke længere faldt ind i Sovekammeret; „Store og Smaa, skrækkes vi selv i Søvne ved Forestillinger, vi ikke kunne gjøre os Rede for. Hvad mon dog Barnet nu klagede sig over?"

„Hvo veed det?" svarede den gamle Lærer. „Hos Barnet er det dog næppe Andet end en fuldstændig fysisk Fornemmelse. Det er en øieblikkelig legemlig Smerte, der, Barnet ubevidst, har fremkaldt Skriget. Men det forstaar sig, med Vished kunne vi Intet sige, ogsaa her raader maaske en Lov, vi ikke kjende."

„Hm! Hvorfor gjøre et saa stort Nummer ud af en saadan Bagatel? Hvorfor tale om en saa ligegyldig Sag i saa høie Toner?" sagde Kurvemageren, „Barnet har vel spist Et eller Andet, der har trykket det, det er det Hele."

„Ja, saadanne Smaating ere virkelig ikke værd at lægge Mærke til," føiede hans Kone til. „Med Børn i den Alder skal man overhovedet ikke tage det saa nøie."

„Aa nei!" sagde Verten, „i den Henseende er jeg fuldkommen enig med Dem. Maven er en utaknemmelig Del af det menneskelige Legem, jo mere man gjør for den, desmere misfornøiet viser den sig. Imidlertid, ogsaa her maa jeg slutte mig til Herr Jørgensen, sikkre paa, hvad der har fremkaldt Skriget, ere vi dog ikke, der er maaske dog gjennem Barnets Indre gaaet en Forestilling, som er udover, hvad det selv kunde gjøre sig Rede for. Kom, lad os tage vort Glas og drikke paa, at vi altid maa kunne holde os fri for Tanker, hvis Rækkevidde vi ikke kunne beregne." Idet han sagde det, tømte han sit Glas helt ud, men, saa vidt man kunde se, uden at han selv mærkede dette, og ikke uden en lidt uhyggelig Følelse tømte ogsaa de Andre deres. De vidste nemlig, at Deres Ven Typografen engang for flere Aar tilbage, om end kun kort, havde været betagen af en Sindssygelighed, der lagde ham denne eiendommelige Opfordring paa Læben. Saa skjænkede han atter i Glassene og sagde: „Lad os saa bede Herr Jørgensen vedblive, jeg for min Part hører ham saa gjerne."

Den Opfordrede satte sit Glas fra sig og vedblev: „Da jeg med Lægen kom til mine Forældres Huus, var min Moder gaaet bort, for at søge Hjælp til at løfte min Fader op. Han var nemlig en temmelig svær Mand, mindre ved nogen egentlig legemlig Fylde, hvad de Næringsmidler, han nød, heller ikke let skulde give Anledning til, end ved en noget massiv Benbygning. Paa Sygeleiet, hvor han havde ligget endnu halvt paaklædt, fordi han saa nødig erkjendte, at han var virkelig syg, var han nemlig pludselig kommen i Tanke om, at han til næste Dags Morgen havde lovet Byens Skolelærer et Par Sko, der skulde repareres, og at denne maaskee nu efter Regnen vilde savne dem. Han var derfor krøben op fra Leiet og havde slæbt sig hen til sin Arbeidsstol, hvor Skoene stode, men da hans Kræfter ikke sloge til, var han falden om og laa nu henstrakt paa Gulvet med Hovedet støttet op mod et af dens Ben. Over Øiet var en lille Skramme, han havde faaet i Faldet. Da min Moder kom tilbage med en Nabo, der skulde hjelpe hende, saae de, hvad der var sket. Ved fælles Hjælp fik de min Fader løftet op og bar ham hen til Sengen, og da nu Lægen stod der og tog hans Haand, sagde han: „Der er desværre her ikke Stort at gjøre, med denne sidste Anstrengelse er Resten af hans Livs-

kraft udtømt, han har endnu kun meget faa Øieblikke tilbage. Hans Iver for at gjøre sin Pligt har forhjulpet ham til en smerteløs Død." Min Moder bøiede sig hen over ham og græd, over Saaret i hans Pande lagde hun let sin Haand, for ikke at se hans dødblege Ansigt skæmmet. Rige som Fattige maa vi give Døden den Tribut, vi skylde den, og dog forstod jeg, skjøndt Barn, at Døden i det fattige Huus vil sige noget ganske Andet end Døden i den Riges, den aabner for de Efterlevende en Fremtid af fordoblet Lidelse og Kval.

Nogle Dage efter blev min Fader begravet, og forhaabentlig forurolíger hans Pligtfølelse ham ikke der, hvor han nu er, som den gjorde det i hans Dødsstund; men mig skaffede denne Pligtfølelse en Ven, den samme, for hvis Skyld han slæbte sig hen til sin Arbeidsstol, nemlig Byens Skolelærer, og denne Ven, ham mindes jeg endnu den Dag idag og takker ham for Alt, hvad han har gjort for mig.

Endel af mit følgende Liv springer jeg nu over, der er i det ikke Synderligt, der kan interessere Andre, end mindre give Bidrag til Forhandlingen om Berettigelsen af den Kamp, der nu føres for Arbeideren med ikke ringe Begavelse, men ogsaa med en stadig voxende Dristighed. Eet vil De dog

allerede have mærket, at jeg ikke kan Andet end følge den med stor Sympathi, og at jeg, hvor der er Noget i denne Kampmaade, som jeg misbilliger, og desværre, det er ikke saa ganske Lidet, netop gjør det, fordi jeg ønsker den alle Ædles Deeltagelse, hvad jeg ikke tør paastaa, at Arbeiderens Sag nu i Eet og Alt har. Husmandens Søn, Landhaandværkerens Arvetager saae gjerne enhver Arbeiders Kaar forbedrede; men hvor jeg gjør Indsigelse, der gjør jeg det, fordi jeg fordrer ogsaa Andres Rettigheder respekterede, fordi heller ikke de Formuende kunne gjøres fredløse paa Grund af Handlinger eller Undladelse af Handlinger, som den Fattige, hvis Formuen gik over til ham, i de fleste Tilfælde selv vilde gjøre sig skyldig i.

I flere Aar levede min Moder nu af, hvad hun hos Omegnens Gaardeiere og paa en og anden Herregaard kunde tjene ved at hjelpe Tyendet i dets Husgjerning, og af den Understøttelse, Communen ydede hende. At den var et Minimum af, hvad der passende kunde gives, behøver jeg vel ikke at sige, Enhver, der kjender det Mindste til Sognecommunernes Fattigvæsen og til hvad der fra de mere formuende Bønders Side i den Henseende præsteres, vil være paa det Rene derom. Heldigvis for hende behøvede hun ikke Understøttelsen i mange Aar,

Døden befriede hende derfor. Jeg selv blev efter en kort Tids Forløb optagen i Skolelærerens Huus og af ham uden Fordring paa Godtgjørelse undervist saaledes, at jeg, naar jeg blev gammel nok dertil, kunde komme paa Seminariet. Da den Tid kom, forhjalp han mig dertil — hvad Pengeunderstøttelse angaar, endogsaa ud over sin Evne, — og da jeg var flittig, fik jeg en god Examen. Efterat den var sluttet, gjorde hans Hustru et lille Gilde, hvortil blandt Andre Præsten og flere af Sognets mere oplyste Beboere vare indbudne, og det var en smuk Skaal, hvorved Præsten bragte Skolelæreren en Tak og samtidig mindedes min Fader. „Det er ikke sjeldent", sagde han, „at Arbeideren gaar i sin Grav, uden at hans Troskab mod hans Gjerning bliver anerkjendt. Verden er dertil altfor optagen af sig selv. Heller ikke i den Mands Liv, for hvis Minde jeg nu beder Dem tomme Glasset, er dette vistnok sket tilstrækkelig. Men ved at virke for, at hans Søn faaer en Fremtid, der er lysere end hans Faders, har en Mand, som tidt i sit Syn paa Samfundsforholdene gaaer yderligere, end jeg troer det rigtigt, men som med alt det er en sand Menneskeven, søgt at bøde paa, hvad der er undladt. Det er en lille praktisk Note, han har tilføiet Læren om Arvelighedstheorien, dette dog forstaaet anderledes, end

det almindelig forstaas. Idet vi tømme Glasset bringer jeg derfor ogsaa denne Mand min Tak, ved sin Gjerning har han gjort Sit til at oprette, hvad der er forsømt, og tillige i Gjerningen viist, hvor meget han elsker Arbeideren." Skjøndt mange Aar ere gaaet siden disse Ord bleve talte, mindes jeg dem dog endnu, og i deres Hus, Herr Thomsen, her, hvor jeg nu sidder ligesom dengang med et Glas for mig, ser jeg hele det lille Gilde klart for mine Øine, et ungdommeligt Sinds Forhaabninger omstraalede det med deres Glands. Baade Skolelæreren og hans Hustru ligge alt i flere Aar i deres Grav, og den er noget nær et halvt hundrede Mil herfra, men faaer jeg Raad dertil, og de Svagheder, Alderen fører med sig, ikke gjøre mig det umuligt, vil jeg besøge den endnu en Gang, før jeg siger Verden Farvel.

Ja, jeg maa her bede undskyldt, at jeg vist er bleven lidt for alvorlig. Det kan nok være, at vor Vertinde dog havde Ret, da hun sagde: „hvad er det værd at rippe op i de gamle Sorger." Men Vindens Susen, idet den stryger ind over Gaarden gjennem Husets aabne Port, og Regnens Pladsken mod Ruderne — hør blot, hvor det skyller! — de bidrage heller ikke saa Lidt til, at Stemningen bliver tungere. Og nu kommer jeg da ogsaa til en lysere Periode af mit

Liv — ak nei, det tør jeg dog egenlig ikke sige, ingenlunde til en lysere, men kun til en i sin Begyndelse forhaabningsfuldere, i sin Afslutning høist sørgelig Periode. Jeg kommer nu til mit første Ophold i Kjøbenhavn og — ja, jeg tør vel ikke forbigaae dette Afsnit deraf, hvis jeg ikke ved min Meddelelse skal have Følelsen af kun at være halveis sand, til den Interesse, jeg herovre i Hovedstaden fattede for Datteren i det Hus, hvor jeg kom til at bo."

„Nej, men det har De jo aldrig nogensinde talt om," hører jeg dem alle udbryde; „hvor De er gaaet lunt med det! Var De meget forelsket i hende? Bleve de forlovede? Ja, for gifte bleve de vel ikke, ellers maatte De idetmindste have berørt det nu og da." Jo, det er unegtelig saa, jeg har ikke blot været forlovet, jeg har ogsaa været gift, gift i hele tre Aar, i et af Kjøbenhavns nærmeste Landsogne vil De finde mit Navn og det i Forbindelse med et andet, et kvindeligt."

„Men hvorfor har De da aldrig omtalt det?" sagde Kurvemagersken rask og saae næsten udfordrende paa Fortælleren. „Hvorfor har De dog fortiet det, De, som mener at være saa godt inde i Andres Husliv og tiltror Dem Ret til at dømme derom? Hvorfor skjuler De Deres eget Liv saa om-

hyggeligt, at man ikke engang veed, at De har været gift?"

„Naa, lille Kone, lad nu dette Stikleri til, hvad der er forbi, fare!" afbrød Kurvemageren hende. „Overlad det til mig at tage Opreisning. Hr. Jørgensen har med sin Yttring vistnok ikke villet fornærme os, og forsaavidt der virkelig var noget deri, der kunde støde, saa har han jo gjort os sin Undskyldning. Det maa være nok. Men det forstaaer sig, vor ærede Medborger har virkelig ogsaa overrasket mig."

„Da vil jeg dog ikke sige, at det har forundret mig saa meget," bemærkede Verten i Huset. „Vor kjære Gjenbo føler sig dragen saa meget til alle Mennesker, at det skulde være underligt, om han ikke havde følt sig dragen saaledes til et enkelt, at han havde bundet sig til det."

„Oprigtig talt, jeg har oftere tænkt, om det dog ikke var Tilfældet," supplerede Husmoderen. „Han har nu og da ladet falde Ord, der nok kunde give Anledning til at tro det. Men spørge derom har jeg dog aldrig villet, Ingen veed jo, hvad Grund et Menneske kan have til at meddele eller fortie Noget, og kom man til at berøre et Saar, der maaske havde bedst af ikke at berøres, var det jo kjedeligt. Hvo har ikke en lille Krog i sit Indre, hvor der gjemmes Ting, man dækker over, fordi de, naar de

saaes af fremmede Øine, vilde vise sig med falske Farver?"

„Jeg takker Dem for den smukke Maade, hvorpaa De forsvarer min tidligere Taushed," sagde den gamle Lærer og aabnede sin Frakke, der var tilknappet. „Det er virkelig saa, at selv den Oprigtigste i de fleste Tilfælde har Noget, han holder tilbage. Det er i visse Maader det gamle: man skal mene Alt, hvad man siger, men ikke sige Alt, hvad man mener." Saa tog han ud af sin Brystlomme en af de gammeldags saakaldte Tegnebøger og af dens skjulteste Rum en lille flygtig Blyantsskizze. „Maa jeg præsentere Dem dette Billed?" sagde han. „Som De her ser det, blev det for nu over fyrgetyve Aar siden fæstet til Papiret af en god Ven af mig, en ung Maler, der, skjøndt begavet, dog aldrig naaede at bryde sig Vei. Han manglede nemlig Eet: praktisk Greb paa Livet. Det er kun sjelden, at Kunstneren udelukkende ved sin Kunstvirksomhed kan skaffe sig fornøden Anerkjendelse, der skal altid Noget til, som er ukunstnerisk, om ikke Andet saa Protektion. Det er første Gang, at jeg har fortalt Nogen saa Meget af mit Liv, som jeg har fortalt iaften, og det er første Gang Andres Øine end Kunstnerens og mine hvile paa dette Billed."

„Nei, nu gjør De os virkelig nysgjerrig," sagde Husets Vertinde; „den unge Pige, hvis Omrids De her viser os, ser saa hjertelig god ud."

„Og det var hun ogsaa," afbrød Fortælleren hende, „hun var ligesaa god, som hun var smuk. Ja, maaske dog nok saa god som smuk, thi smuk var hun egenlig ikke, men grumme tiltalende. Der var over hende en vis medfødt Ynde, der gjorde det stadig skiftende Udtryk i hendes Ansigt uendelig tiltrækkende. Se engang paa dette lille Træk der om Munden," og han pegede, idet han rakte Typografens Hustru Billedet, paa et fint Træk, der fra Mundvigen strakte sig nedefter, „og tænk Dem saa, hvad det maa have været, da de lette Streger paa Papiret vare Kjød og Blod."

Samtlige om Bordet Siddende mønstrede Billedet. „Hvor hun har været ung, da det blev tegnet," sagde Typografens Hustru, „meget ung! Ja, De har rigtignok ikke gjort Dem skyldig i Overdrivelse, hun er nydelig. Det er, som var hele Ansigtet et Smil."

„Og det var det i Virkeligheden ogsaa," afbrød Fortælleren hende. „Forkjælet af sine Forældre i sine tidligste Aar og, jeg kunde fristes til at sige, ubeskyttet af sin Moder efter Faderens Død, kjendte hun saa godt som ikke til Livets Alvor, men des-

mere til Nydelsen, og af dets Solskin laa Afglandsen paa hendes Ansigt."

„De spænder virkelig vor Forventning, kjære Ven!" sagde Verten lidt livligere, end han ellers pleiede at tale; „vi kunne neppe oppebie, hvad vi faae at høre. Læg ingen Vægt paa, om det strengt taget bidrager til Forklaring af det Spørgsmaal, vi nys forhandlede. Selv om det ikke giver noget Bidrag dertil, det er ligegyldigt, vor venskabelige Interesse for Dem gjør os hvert Ord, De siger, kjært, og hvo veed, hist og her finde vi dog Vink, der tjene som Veiledere paa det bevægede Farvand, hvor vi ere komne ud."

„Nu vel!" tog Fortælleren atter til Orde, „saa vil jeg da give Dem Resten af, hvad jeg troer at kunne meddele Dem. Jeg gjør det kort, en længere Dvælen derved vilde gjøre, at jeg angrede min Redebonhed til at fortælle. Men først og fremmest, giv mig Billedet tilbage, til den Kunstudstilling, jeg her har givet Dem Adgang, ere Dørene aabnede for første og sidste Gang."

Endnu medens han sagde det, gjemte den gamle Mand Billedet, saa tog han sit Glas, og, idet han loftede det iveiret, sagde han: „Paa, at vi Alle mere og mere maa forstaa, hvad vi ere her i Verden for, og tage Sorg og Glæde paa rette Maade!" Saa

drak han nogle Draaber af sit Glas, og idet han saa skjød det langt fra sig, begyndte han paany sin Fortælling:

„Jeg var vel omtrent to og tyve Aar, da jeg kom til at bo hos Enken efter en nogle Aar iforveien afdød Toldkasserer. Skjøndt hendes Mand og hun engang havde ført et flot Huus, eller, rettere sagt, da hendes Mand og hun engang havde ført et flot Huus, havde hans Enke ikke Stort at leve af, thi det Sidste er jo i Reglen netop Følgen af det Første. Det var Livsnydelsen, der for dem var Tilværelsens Maal, den Kyst, de stadig havde Udkig paa, saalænge de holdt deres Skib oven Vande. Seklers Arbeide i Kulturens Tjeneste var for dem kun et Arbeide, der var gjort, for at de kunde have det desto behageligere. Fra Barn af fik da ogsaa deres Datter Forældrenes Syn paa Livet, og saasom hun holdt af at more sig og le, gik det lette Smil, den muntre Latter over i hendes Ansigt og fæstede sig til det som uadskillelig fra dets faste Former. Saaledes blev hun sytten Aar gammel, beundret og søgt, uden at dog nogen af de unge Mænd, der saae hende, endnu havde gjort Tilløb til at knytte hende nærmere til sig som Hustru. Da jeg kom til hendes Moders Hus, for at see paa et Værelse, der af hende var udbudt til Leie, stod

Døren ind til Familiens Dagligstue lidt paa Klem, og det var, som faldt der et Væld af Solstraaler gjennem Dørsprækken ind i det tarveligt møblerede Kammer. At en ung Pige tittede ind af Sprækken, er det vel ikke nødvendigt at sige. Det er sundt, siger man, at bo paa Solsiden, og jeg havde neppe set mig om et Øieblik, før jeg var paa det Rene om, at der maatte det være sundt at bo. Da jeg havde været der tre Maaneder — jeg betalte min Leie nøiagtig, jeg havde været heldig og faaet gode Informationer — var Husets Datter enig med mig om, at Laasen paa den Dør, der gik ind til min Værtindes Dagligstue maatte være rusten, Døren kunde ikke faaes op uden Besværlighed, og da der var blevet bødet derpaa ved Oliecindgnidninger, og den gik op saa let og saa tidt, at den næsten ikke mere vilde binde, strømmede der et saa stærkt Sollys ind i mit Værelse, at jeg var aldeles betagen af dets velgjørende Indflydelse. Ethvert Menneske har i sit Liv en eller anden Periode, til hvilken han ser hen med større Interesse end til den øvrige Del af Livet, og for mig var denne den lykkeligste, jeg havde oplevet. Hver Dag bragte mig et Skridt videre ikke blot ind i Dagligstuen, men i dens Beboeres Hjerter. Og er det ikke saa, at, naar det er os om at gjøre at vinde Nogen, og der blot er

en lille Smule Godt ved os, saa maa vi kunne vinde, hvem vi ville, vel at mærke af dem, der overhoved have Forstaaelsen af det Gode. Det Gode og det Onde have til en vis Grad det tilfælles, at de begge, hvert for sig, instinktmæssig søge det, hvormed de ere beslægtede.

En Tid gik hen, saa friede jeg og fik Ja. Moderen havde ganske vist tænkt sig en mere velsitueret Frier til hendes Datter end en to og tyveaarig Seminarist, Søn af en fattig Landhaandværker. Men mod Datterens Villie havde hun neppe nok et Ønske at sætte.

Det var en lys Tid, jeg nu gik i møde. Stille lovede jeg mig selv at arbeide fremad, og saa vidunderlig er den Elasticitet, der er i Ungdommen, at ingen Opgave syntes mig at ligge mig for høit. Jeg havde Held med mig, jeg fik en fast Stilling som Lærer ved Almueskolen, og vare mine Indtægter end smaa endnu, selv Tal ere, hvor tidt man end paastaar det Modsatte, upaalidelige. To og to er vel fire, men saasnart de ubenævnte Tal blive benævnte, kommer der Uklarhed i Regnskabet, og Statistiken er som saa meget Andet fuld af Misvisning. I al Stilhed lod min Forlovede og jeg os vie, om vi end foreløbig agtede at bo og holde Hus sammen med hendes Moder.

Nu, i alt dette er der intet Nyt. At to unge Mennesker holde af hinanden og gifte sig med hinanden, det er sket ikke saa ganske sjelden, siden Verden blev skabt, selv om den, hvad ogsaa jeg er tilbøielig til at tro, er skabt nogle Dage eller nogle Aartusinder før den Tid, Biblen angiver. Derfor troer jeg ikke mindre paa Biblen iøvrigt, der er i den saa meget Godt og Rent, at vi kunne være veltjente ved at holde fast ved den. Men var det ikke noget Ualmindeligt, at vi giftede os med hinanden, saa var den Maade, hvorpaa vi førte Hus, ikke fuldt saa almindelig, thi ikke min Hustru, men hendes Moder forblev den udelukkende Husstyrerske, Datteren præsterede kun Solskinnet i Huset, og ved sin stedse voxende Trang til udenfra, fra offentlige Adspredelser og Forlystelser, at hente Stoffet til ny Latter og nyt Smil, kom hun med hver Dag mere bort fra selv at blive dets Styrerske. Saa smaat advarede jeg hende, jeg, som selv var ung og saa godt oplagt til at nyde, Advarslerne døde hen i en saa velsignet Latter fra hendes Side, at jeg selv lo af min Gammelklogskab. „Idag ville vi rigtig blive hjemme," sagde hun en Morgenstund, da Veiret var alt Andet end lovende, „idag ville vi indrette os aldeles efter de strenge Principer, Du har medbragt fra Seminariet, eller hvad den forunderlige Anstalt

nu hedder, som blot gjør Folk kjedelige. Idag ville vi leve sammen aldeles som to Ægtefolk paa firs! Vi have nu været paa Farten saalænge, at vi maa hvile vore gamle Lemmer ud, der sætter sig ellers saa let Værk i dem! Nei, det er sandt, Du skal jo idag paa Skolen, den stygge Skole, som Staten har faaet indrettet, blot for at pine os, og jeg — ja, jeg har da ogsaa lovet en af Dine egne Venner og hans Kone at titte ind til dem op ad Formiddagen. Men naar jeg saa kommer hjem og Du saa ogsaa kommer — men idag bliver det vel først sent, ikke sandt? — saa blive vi hjemme lige til Aften og læse sammen og tale sammen og sidde sammen som et rigtig fornuftigt Ægtepar." Jeg saae paa hende lidt alvorligt, og formodentlig har jeg rynket Panden, thi pludselig gav hun sig til at le og sagde: „Ja, vær nu ikke igjen misfornøiet, Du har jo selv saa tidt sagt, at sine Løfter skal man ubrødelig holde, og jeg maatte give Din Ven Haanden paa, at jeg vilde komme." Saa taug jeg og lo ligesom hun, og jeg tror næsten, at jeg om muligt fandt hende endnu mere indtagende, end jeg nogensinde havde fundet hende. Og som det gik mig, gik det vist ogsaa Andre, havde man syntes godt om hende, før hun blev gift, saa var der, siden hun var bleven min lille Kone, slet ingen Ende paa Beundring. Og

uden at jeg selv gjorde Noget for at lokke Folk til Hus, var vort Hjem saa søgt af unge Mennesker, at der knap var Plads til mig selv, naar jeg kom fra Arbeide. Saa lod jeg da efterhaanden den hele Sværm mærke, at jeg følte mig trykket deraf, og jeg trak lidt lettere Luft i Hjemmet, i de Øieblikke, jeg var der. Men da vi efter et Par Aars Forløb endnu ikke havde faaet nogen Arving — ak, jeg siger Arving, skjøndt der var sandelig ikke Noget at arve der uden min Hustrus gode Humeur, i mit var der allerede i længere Tid indtraadt Ebbe — og hun saaledes, naar jeg trak paa min Skolevagt, for at indgive Almuebørnene de Kundskaber, jeg nu næsten selv havde tabt Interessen for, i sit Hjem var ubeskjæftiget, kunde dette slet ikke mere fængsle hende. Hendes Moder havde aldrig lært hende at arbeide, det vil sige, at gjøre den ensformige Gjerning, der daglig skal begyndes forfra og atter begyndes, og da der dog skal Noget til at give det unge Sind Hold, kom der over hende en febrilsk Uro efter Adspredelsen, som hendes Moder ved sin Svaghed overfor hende endogsaa gjorde værre. Jeg vil her gjøre den oprigtige Tilstaaelse: jeg har aldrig havt Evne til at fængsle ved en let Underholdning. Som De vist oftere vil have mærket og selv iaften vil have havt Følelsen af, fortaber jeg mig, før jeg

ret tænker derpaa, i Betragtninger af dybere Natur, om de end ikke have Videnskabsmandens solide Fagkundskaber til Grundlag. Maaske har den Livskamp, jeg i min Barndom havde for Øie, betaget min Natur denne Lethed. Men min Hustru trængte netop til den lette Spøg, selv Tankearbeidet laa hende fjernt, skjøndt hun ikke var uden Evner. Saa skete det da efterhaanden, hvad der et sket saa tidt, om dog vel ikke saa tidt som Romaner og Komedier ville have os til at tro, saa skete det da, hvad der før et sket, men ikke altid med et saa sørgeligt Efterspil som hos min Hustru, under sin lette Flagren glemte hun, at der i den ægteskabelige Kjærlighed er et Omraade, hvorpaa hun havde givet mig Eneret til at herske, og hun straffede sin Glemsel haardere, end jeg og end Nogen i Verden vilde have straffet den, ved Tilintetgjørelsen af det Liv, som hvis Høieste hun havde sat Nydelsen. En Formiddag, da hun efter min Bortgang fra Hjemmet var gaaet ud for at tage sig et varmt Bad, var hun, da jeg kom hjem, endnu ikke vendt tilbage, og lidt høiere op ad Dagen blev det fra Badeanstalten meddelt mig, at hun der, forblødende sig, selv havde endt sit Liv."

Fortælleren standsede her og saae ned for sig. En lang Pause indtraadte, Ingen havde Mod til at

sige Noget. Saa tog den gamle Skolelærer dog atter fat og sagde: „Ja, nu har jeg i Grunden ikke synderligt Mere at fortælle. Jeg kastede mig med stor Alvor og Udholdenhed over min Skolegjerning, og i Aarrækker gik jeg til den ligesaa punktlig som mit Uhr gaar til sin. Ikke faa unge Mennesker har jeg veiledet, skjøndt jeg i flere Aar efter min Hustrus Død i en vis Henseende manglede den egentlige Drivkraft. Det kan nemlig ikke negtes, at jeg ikke blot ved det Skete, men ved hele den Tidsaand, der dæmrede frem i Horizonten, og som Aar for Aar har bredet sig mere, i Troshenseende var kommen lidt i Slingring, og med denne Slingring fulgte et saa skjævt Syn paa mangt et Samfundsforhold, at jeg nu, da jeg mere resigneret og roligere ser dem helt anderledes, knap kan forstaa min tidligere Vaklen. Ogsaa overfor Arbeiderspørgsmaalet stod jeg, skjøndt jeg nu som dengang er Demokrat i mit dybeste Indre, ikke saa lidt anderledes end nu. Aktiv overfor det har jeg dog aldrig været, aldrig selv bidraget til dets Løsning, dertil fattes mig en vis Aandens Myndighed, den Tillid til min Gjernings gode Udfald, som sørgelige Begivenheder havde svækket. Jeg har stedse som nu mere søgt at overbevise mig selv end at overbevise Andre. For fire Aar siden tog jeg min Afsked fra

Skolen og lever nu af min Pension; men fra min Interesse for Alt, hvad der rører sig om mig, har jeg ikke taget Afsked, den haaber jeg at bevare til der, hvad mit Liv angaar, siges: Stop! stop Jørgensen! Du har nu levet længe nok, Du skal nu være med til at løse et Spørgsmaal, der først løses, naar Øiet er lukt."

Da Fortælleren havde endt, reiste samtlige de Tilstedeværende sig og gave ham Haanden stiltiende. Selv saae Fortælleren ud saa alvorlig, som om dette „Stop", som han kun havde anvendt, for ikke at afslutte sin Fortælling altfor høitideligt, allerede havde klinget ind i hans Sjæl. Saa tog Kurvemageren en god Slurk af sit Glas og sagde: „Ja, nu er Turen vel til mig at diske op med, hvad jeg har oplevet. Men Knuden er, at jeg har ikke oplevet Noget, idetmindste ikke Noget, der er videre mærkeligt, thi at jeg fik Kurven to Gange af en Jomfru Storpaa og en Jomfru Flygtigfugl, før min senere til mig lovlig ægteviede Halvdel, — „gamle Mutter", som jeg stundom kalder hende — gav mig sit Ja, det er jo i Grunden ikke saa mærkeligt."

„Nei, det har Du sandelig Ret i, det er ikke saa mærkeligt. Langt mærkeligere er, at ikke ogsaa jeg gav Dig den, thi der var rigtignok ikke Grund til Andet, saa indbildsk Du dengang var."

„Ja vist, det var jeg. Og det var ogsaa underligt, at du ikke gjorde det," vedblev Kurvemageren med et bredt, men dog godmodigt Smil. „Men Du nænnede naturligvis ikke at give mig den. De Kurve, du dengang flettede og som du da ogsaa fletter endnu, vare altfor fine og nydelige til, at Du havde Hjerte til at give dem væk. Du har altid været lidt paaholdende, forstaar sig som en god Husmoder skal være det. Og Du var jo da ogsaa, naar det kommer til Stykket, ikke saa ganske ung, da jeg friede til dig." Dette Sidste sagde han dog halvt sagte, som om han frygtede at udtale det for høit.

„Maa jeg spørge Dem, Herr Thomsen, De er jo Vert her i Huset," sagde Kurvemagerskeen med en kun lidet dulgt Uvillie, „kunde der ikke her vælges en Dirigent, der berøvede Taleren Ordet, naar han skeier ud fra, hvad han har at holde sig til?"

„Der er desværre her en saa talrig og larmende Forsamling, at jeg vilde have vanskeligt ved at faae mit Forbud til at trænge igjennem," svarede den Tiltalte i samme lidt ironiske Tone, hvori Kurvemageren havde holdt sine Udtalelser. „Men vi kunne jo i al Høflighed bede Herr Jensen om at holde sig Opgaven lidt mere for Øie, saa tænker jeg, han finder sig i Rimelighed."

„Velan da, saa vil jeg lade, som om Forbudet

var sket, og begynde min Fortælling," sagde Kurvemageren: „Naar jeg engang skal lægges i min Grav, og der, saaledes som til vor Ven Jørgensen, ogsaa til mig siges: „Stop! Stop, Jensen! Du har nu levet nok..."

„Holdt! før vi gaa videre!" afbrød Verten i Huset ham, „det er dog nok bedst, at jeg her gjør min Myndighed som den, der har Æren af Deres Besøg, gjældende, Kritik af Andres Fremstillingsmaade er ikke tilladt."

„Saameget mindre," afbrød Kurvemagersken ham, „som det jo er en Taabelighed at begynde en Historie bagfra. Vil du begynde med at lægges i Graven, Gud veed, hvad Du saa siden vil faae at tale om. Desuden, har du ikke hver Gang det kneb for Mønt, og du troede det bedst for dig at slippe for denne „Jammerdal", forsikkret mig, at du aldrig vil lægges i nogen Grav, du vil brændes, gaae op i Røg, som et sødt Brændoffer for Herren, som du pleier at udtrykke dig."

„Saamænd, det kan du ogsaa have Ret i, det har jeg sagt, og det mener jeg, jeg vil gaa op i Røg, Trine, som alle de menneskelige Værker gjøre det mere eller mindre. Jeg skal sige os, ogsaa jeg er en Smule Philosoph fra den Tid, jeg sluttede min Skolegang, det er Skolegjerningen, der gjør

det, jeg vil, at min Død skal være i Harmoni med alt Øvrigt i Verden. Men siden det heller ikke er rigtigt paa den Maade, vel, saa vil jeg da begynde ganske ligefrem, helt og holdent fra Begyndelsen af mit Liv, fra min Fødsel, saa haaber jeg, at der ikke er Noget at indvende. Altsaa! Jeg er født her i Kongens Kjøbenhavn i det Aar 1839..."

„Ih! nu har jeg da aldrig hørt Mage," afbrød hans Kone ham atter, „nu veed min Mand, Sandt for Herren, ikke mere, hvad Aar han blev født. Han gaar ligefrem i Barndom. Du er jo først født i 1840."

„Om Forladelse, det er ikke sandt! I Februar 1840, netop i samme Maaned og paa samme Tid af Maaneden, vi ere nu, saae Verden og jeg hinanden for første Gang; men efter al Sandsynlighed har jeg været til, skjøndt lidt ufuldkomnere, allerede flere Maaneder forud."

Samtlige Tilstedeværende saae paa Kurvemageren og lo, ogsaa den gamle Skolelærers Ansigt havde nu mistet lidt af sin Alvor og opklaredes af et Smil. Men hans Kone var nu engang kommen ud paa Modsigelsernes Skraaplan og sagde: „Hvis Fuldkommenhed skulde være Betingelsen for din Fødsel, havde du vistnok ikke være født endnu den Dag idag. Og det maa jeg sige om Herr Jørgensen, hvor mis-

fornøiet jeg end var med ham før, han forstod anderledes at fortælle end du."

„Aa, Deres Mand kommer nok efter det," sagde den saaledes Dadlede, „lad De ham kun tale, han finder sig nok tilrette. Han er kun endnu ikke bleven enig med sig selv om, hvad han vil meddele, og hjelper sig foreløbig med smaa personlige Streiftog."

„Ja, læg endelig intet Baand paa Deres Mand ved hvad han siger," tilføiede Husets Vertinde. „Vor gode Jørgensens Meddelelse var saa grumme alvorlig, og jeg frygter for, at min Mands just ikke bliver meget fornøieligere, vi have derfor Godt af Lidt, der kan muntre os."

„Vist saa, lad De Jensen kun gjøre sine Kaprioler saa lystigt han vil," bemærkede ogsaa hendes Mand. „Lidt Vælighed i Begyndelsen af et Travløb, det er et godt Tegn, det vidner om, at der er Spændkraft i Musklerne. Under en Discussion gjør han jo sjelden slige Hokuspokus."

„Maa jeg takke min gode Ven Thomsen for det smigrende Billed og naturligviis ikke mindre for Slutningsbemærkningen. Men nu vil jeg dog ikke længere ærgre min Kone og tage fat som adstadig Fortæller. At jeg imidlertid vinder mig mere Sympathi ved det, tror jeg ikke. Altsaa:

Det var efter min Kones Regning i det Herrens

Aar 1840, efter min 1839, at jeg blev født. Det første Ord, jeg hørte, var Gjordemoderens forretningsmæssige: „En Dreng!“ Jeg veed ikke, om jeg tager feil, min Hukommelse har ligesom Herr Jørgensens tabt sig noget, men min Erindring er ogsaa usvækket, og det forekommer mig, at jeg endnu kan høre hende føie til: „En deilig Dreng!“

„Nei, vil De nu blot høre den forfængelige Mand!“ afbrød hans Kone ham atter. „Han troer saa Skam virkelig, at han er smuk.“

„Hvad jeg har været eller ikke været, kan passende ikke drøftes her. De smukkeste Børn forandre sig ikke sjelden i deres Opvæxt. Men for Resten, naar man som jeg har slidt og slæbt et Par Snese Aar, for at ernære en Kone, der jo ganske vist har sine store Dyder, men som dog . . .“

„Nei, De maa virkelig forbyde ham at tale, Herr Thomsen! „Han kan jo ikke engang mere regne saa godt som en Dreng i Skolens nederste Klasse.“

„Ti nu blot stille, gamle Mutter, og lad mig sige, hvad jeg vil, jeg skal nok klare mig, haaber jeg, saaledes, at Du skal blive fornøiet dermed. Du veed jo nok, hver Fugl bruger sit Næb paa sin Vis, og du har dog engang holdt meget af at næbbes med mit. „En deilig Dreng!“ sagde Gjorde-

moderen, „prægtigt skabt;“ og da min Fader lidt senere fik mig at se, og hun til ham sagde: „Den Dreng ligner Dem paa en Prik!“ saae min Fader sig i Speilet og sagde: „Jeg tror det Pine og Død ogsaa!“ Min Fader var, det tør jeg maaske her anbringe, The- og Porcellainshandler og en Mand, der ikke var uden Dannelse, ja, i flere Henseender forud for sin Tid. Han excellerede saaledes i, hvad de fleste Handlende i vor Tid ogsaa glimre ved, kun med mere Held end han, stadig at sælge under Indkjøbspris. Men, som antydet, trods denne dengang fremragende Evne sad han grumme smaat i det, og han havde derfor ikke, skjøndt min Moder var for svag til selv at give sit Barn Bryst, Raad til at holde Amme. „Bliv mig fra Livet med Ammer!“ sagde han, „det er Mennesker, der skal fedes som Gjæs paa Sti, og hvad en eller anden Storhans har forbrudt, skal hans respektablere Menneskekolleger bøde for.“ Jeg blev da flasket op med tynd Mælk, hvad der allerede tidlig indgav mig et saa uudslukkeligt Had til den af Lægerne nu saa hyppig anvendte Mælkekur, at jeg, hvis jeg engang blev syg, hellere vilde gaae i min Grav, nei, om Forladelse, hellere vilde lade mig brænde til „Potteaske“, end flaskes op paa den Maade til et nyt og bedre Menneske. Alligevel voxede jeg til og gjennem-

gik mine Børnesygdomme med sand Kæmpestyrke. „Den Dreng er af ægte kjøbenhavnsk Porcellain," sagde min Fader, „han kan taale, hvad det skal være." Værst ved mig vare de saakaldte „røde Hunde", og maaske laa i dem den første Spire til, at jeg i min Opvæxt var og tildels endnu er ikke saa lidt rød ogsaa i politisk Henseende. Jeg tænker mig, skal jeg sige Dem, altid en vis indre Forbindelse mellem de forskjellige Udslag af den menneskelige Natur. Ogsaa deri ligner jeg Deres kjære Gjenbo, Herr Jørgensen, jeg ser paa Livet med et dybere Blik. Jeg gaar hver Dag et Stykke op ad Bakke — nei, det er sandt, overfor Grændsespørgsmaalet stiller jeg mig neutralt; saalænge jeg ser de store Dyr æde de mindre, medens der af de mindre behøves Tusinder og atter Tusinder for at æde et større, forbliver jeg, flettende Koste af de Ris, jeg levner fra mit Arbeide, nede ved Foden af Bakken. Men, som sagt, hverken tynd Flaskemelk eller skrappe Børnesygdomme hindrede mig i at gaa frem paa den Bane, jeg havde betraadt, om jeg end i Førstningen ikke gik saa sikkert som nu."

„Og De er vis paa, at De nu gaar ganske sikkert?" sagde den gamle Skolelærer alvorlig.

„Jeg udhviler i Troen — i Troen derpaa!" svarede Fortælleren.

Husets Vertinde saae op fra sit Sytøi og betragtede Kurvemageren taus, saa gik hun hen og lukkede Døren til Sovekammeret. „Letfærdig Tale er som usund Luft," sagde hun, „Aandedrættet besværes ved den for de Sovende."

Kurvemageren gjorde Tilløb til at svare, men taug pludselig igjen, og der blev en lang Pause. Saa sagde han dog lidt efter: „Ja, hvad man nu end mener om min Tale, saa vil De dog vel have, at jeg skal fortsætte?"

„Selvfølgelig!" sagde Typografen, „vi ere jo her i en Venneckreds, hvor Ordet er frit. Og det er ganske rigtigt, hvad De nylig sagde: „Hver Fugl bruger sit Næb paa sin Viis."

„Nuvel! saa bliver jeg ved. Da jeg var syv Aar gammel, kom jeg i Skole, i en Skole, der vel neppe hørte til Byens bedste, men dog var en flink Skole, og som i ethvert Tilfælde, hvad Betalingen angaar, stod i god Overensstemmelse med Salg „under Indkjøbspris". Skade kun, at jeg gik der saa kort, min Faders Porcellain, selv det kjøbenhavnske, holdt ikke ud i Længden, og hverken han eller hans Kone kunde udholde at være i en Verden, hvor Lykkens Goder ere saa ulige fordelte, som de i Virkeligheden ere. Da jeg var ti Aar gammel, døde min Moder — Lægen sagde, det var en Knude

indvendig, jeg troer, den var udvendig —. da jeg neppe nok endnu var tolv, ogsaa min Fader. Han havde om Aftenen efterset Butikskassen, der var i Løbet af Dagen saa godt som Intet solgt. Jeg stod ved Siden af ham, da han opgjorde den. Saa saae han paa mig og sagde: „Stakkels Dreng! Du kan komme til at døie nok!“ Lidt efter gik vi begge tilsengs. Da jeg vaagnede — jeg blev vækket af en Mand, der boede i Baghuset, og som i flere Aar daglig hver Morgen havde taget Skaaderne fra Vinduerne, — sagde man mig, at min Fader i Nattens Løb var død, det var formodentlig et Hjerteslag. Paa Bordet stod en lille Flaske med Draaber, hvoraf han havde taget nogle for at komme sig. Da Lægen indfandt sig, for at constatere Dødsfaldet, rystede han paa Hovedet og tog Flasken til sig. Jeg sørgede over dem begge; hvis jeg ikke gjorde det tilstrækkeligt, saa er Skylden ikke min, den Opdragelse, de havde givet mig, havde lært mig aldrig at hænge med Hovedet eller tage mig noget for nær. Desværre havde min Fader selv ikke efterkommet denne hans Forskrift den Aften, han eftersaa sin Kasse for sidste Gang. Allerede længe før sin Død havde han ofte raadet mig til aldrig at befatte mig med Handelen, men at lære et solid Haandværk, der kunde „ernære sin Mand“, og det var ogsaa nød-

vendigt, thi hvad han efterlod mig, det var kun et Fallitbo, hvis Aktiver var saa smaa, at Revisorerne ikke kunde finde dem, uden at sætte Briller paa, men hvis Passiver kunde sees af Folk, der næsten vare blinde. Naa, man kan ikke altid, hvad man vil, og det veed jeg, han vilde gjerne have levet længere og være kommen bedre ud af det."

Fortælleren gjorde her et Ophold, ogsaa han vilde, som han sagde, se ud, om det endnu regnede. Men da han løftede Gardinet, saae han, at det ikke var Tilfældet. Kun et stadigt Tagdryp fra en sprukken Rende mindede om, at Regnen ikke havde været altfor karrig. „Saadan en Regn er dog en fortræffelig Ting," sagde han, „den lokker Blomster frem for de Levende og Blomster over de Døde."

„Naar de da ikke ere gaaede op i Røg," afbrød den gamle Skolelærer ham.

„Det forstaar sig," sagde Kurvemageren; „men Billedet bliver jo lige kjønt, enten det er sandt eller ikke. Jeg kan dog ikke være bekjendt at staa altfor meget tilbage for min ærede Forgænger i Fortællingskunsten, om jeg end ubetinget anerkjender hans Forrang." Saa fortsatte han sin Fortælling, idet han sagde: „Jeg springer nu nogle Aar over, i hvilke jeg kjedede mig gyselig hos en gammel Tante, som tog mig i Huset, og med hvem jeg, hvis jeg fortalte

for Meget om hende, vilde kjede de her Tilstedeværende ligesaa meget, som jeg kjedede mig selv. Hun laa i en evig Strid med sine Tjenestepiger, og Alt, hvad hun talte om, udmundede tilsidst i, hvad de havde gjort. Især var der en af dem, en Bondepige oppe fra Hjørringkanten, og som hed „Maxime", — en lærd Skolelærer i hendes Fødeby havde raadet Forældrene til at kalde hende saaledes — denne Pige kunde hun slet ikke glemme. „Hun duer saamænd ikke til at stoppe sine egne Hoser," sagde hun. „Og saa hendes Klokke, fy, den er saadan, at man kunde skrabe Snavset af den! og dog blev hun gift med en amerikansk Millionær eller en Laplænder, blot fordi hun havde et glat Ansigt." Som Carl den 1stes Hoved i en af Dickens Fortællinger kom hendes Hoved frem, baade hvor der var Plads og ikke var Plads til det, tidt endogsaa mellem Bollerne i Suppen, naar min Tante syntes, de ikke vare lette nok. Det var nu hendes Maxime, at Pigen ikke var, hvad hun ved sit Navn havde lovet at være. Som sagt, hendes Tyende var det udelukkende Stof for hendes Samtale, jeg tror, jeg kjendte tilsidst hvert Stykke Tøi, Pigen havde paa.

Da jeg var bleven konfirmeret, kom jeg i Lære hos en Snedker, en redelig Mand, men ganske vist noget streng. Min Tante havde hos ham faaet en

Udtræksseng forandret til en Himmelseng, maaske fordi hun i ledige Nattetimer beskjæftigede sig saa meget med de himmelske Ting, at hun allerede i denne Forandring saae et Slags Forsmag paa, hvad der engang for hende vilde komme. Men hvad enten nu denne Tanke virkelig har forsødet hendes Liv eller ikke, mig blev den en Vei til at komme i Snedkerlære, og det vilde være usandt, om jeg benegtede, at min Ansættelse som Læredreng i Snedkerfaget uden Krav paa Pension, for flere Ugers Vedkommende idetmindste, tog Luven aldeles fra den til Amerika Deporterede. Da jeg første Gang begav mig til Arbeide hos Snedkeren, gav min Tante mig sin Velsignelse, det vil sige, hun gav mig en lille Pakke med Smørrebrød uden Paalæg og sagde: „Spis nu ikke mere, end Du kan taale!" Jeg spiste det Altsammen, men Ulempen deraf mærkede jeg ikke. Jeg tror ikke, at jeg om Natten derefter skreg i Søvne. Og som det gik den første Dag gik det senere. Da hun, hvad Smørrebrødet angik, som sagt, ikke gav mig Paalæg, indsaa jeg ikke Grund til at ændse hendes Paalæg af anden Natur. Lidt Reelt maa der altid til, naar man skal faae Smag for det Ideelle. I næsten tre Aar havde jeg arbeidet der, da gjorde Svendene paa Mesters Værksted Skrue, de vilde have høiere Betaling, og

mig brugte de som Mellemmand, det vil sige, jeg gik Ærinder mellem dem Skruen vedkommende, naar jeg om Aftenen forlod Værkstedet. Mester indviede jeg ikke deri, det var aftalt saaledes med Svendene, og havde jeg røbet Noget, havde der vist vanket ordentlig Smæk. Dybere tænkte jeg vel dengang ikke over, hvad jeg gjorde, jeg syntes, det var „evige Spænd" at sætte Mester lidt i Knibe, han kneb mig ikke saa sjelden i Øret, naar han fandt, at jeg ikke bestilte nok. En skjønne Dag, Solen var gaaet ned mere end almindelig rød, ovenover Mesters Værksted var der en lille Luge, hvorfra man kunde se ud over Byens Tage, der stod jeg længe og saae derpaa og tænkte: mon det betyder Blæst? Men det betød noget meget Værre. Da jeg kom hjem, modtog min Tante mig med et Brev i Haanden, som jeg i det første Øieblik troede var fra Amerika eller Lapland, fra den rige Amerikaners eller Laplænders Kone. Men jeg kom snart til en anden Erkjendelse, da min Tante med en skarp Betoning paa saa at sige hvert Bogstav opfordrede mig til at læse Brevet. Da mine Øine vare bedre end hendes, skjøndt hun brugte blaa Briller, fandt jeg mig ikke beføiet til at vægre mig. Men jeg var nær ved at fortryde min Redebonhed, thi det var hverken mere eller mindre end en Protest fra Mester mod, at jeg nogensinde mere

betraadte hans-Hus. „Hvis den Knegt nogensinde kommer mit Værksted nær paa hundrede Alen", stod der i Brevet, „lader jeg ham knutte, som man gjør det ved de russiske Forbrydere, og bagefter overgive til Politiet." Jeg forklarede min Tante, at det havde han slet ikke Lov til i et Land som vort, og at jeg desuden ikke kunde gjøre Andet, end jeg havde gjort; men hun gav mig forskjellige mindre velklingende Titler, Titler, der dog neppe, idetmindste endnu dengang, fandtes i Statshaandbogen, og grundet Udsigt til at nyde samme Forret som Maxime til „hæderlig Omtale." For Øvrigt," sagde hun saa blidt hun i det Øieblik kunde, „frasiger jeg mig alt Ansvar for din Fremtid; til det Paalæg, jeg gav dig, har du intet Hensyn taget, vær saa god, sørg du nu selv for dig herefter."

Dagen efter saae jeg i Adresseavisen og fandt der en Annonce fra en Kurvemager, der ønskede en Lærredreng, som skulde være i den Paagjældendes Hus og have baade Kost og Klæder. Jeg meldte mig, og formodentlig maa den gamle Mand, hos hvem jeg indfandt mig, have stemt overeens med Gjordemoderen i Bedømmelsen af mit Ydre, thi efterat have talt med min Tante, som ved denne Leilighed viste en stor Selvbeherskelse og tillagde mig saamange Dyder, at jeg kunde gjelde for et sandt Vidunder af Elsk-

værdighed, tog han mig i sit Hus, hvor jeg forblev i flere Aar.

Jeg kommer nu ligesom vor fælles Ven der, efterat han havde taget sin Examen, til en lysere Periode af mit Liv, den, hvor, efterat jeg var bleven Svend, Kjærligheden til det andet Kjøn begyndte at røre sig i mit Indre. Ja, egentlig tør jeg heller ikke sige lysere i det Hele taget, kun i dens Afslutning var den lysere, i dens Begyndelse, der strakte sine Rødder ind allerede i Tiden før jeg blev Svend, havde den sine store Skyggesider. Aldeles uberørt af Kjærligheden havde jeg nemlig i denne Svenddommens Forperiode heller ikke været. I samme Hus, hvor min tidligere Mester havde Værksted ud til Gaarden, boede til Gaden en Justitsraad, hvis Datter var en prægtig Blondine paa sexten Aar. Det kan nok være, at hun, som Poeterne sige, var faur! Hendes Haar var som Guld, og saa havde hun en Hals — en Hals saa hvid som Elfenben. Jeg saae den, ligesom jeg tidligere saae Solen fra Mesters lille Luge, fra et lille Kighul ligeoverfor hendes Sovekammer. Naa, hvor hun kunde vaske sig! Skjøndt Gud veed, hvorfor hun gjorde det! om jeg saa havde havt en Kæmpekikkert, en Kikkert som den, Levy har paatænkt til Observatoriet i Paris, havde jeg vist ikke opdaget en Plet paa den Hals! Mellem hende og mig udspandt

der sig et Slags Forhold, der jo ganske vist ikke havde noget egentlig romantisk Grundlag, men et saameget desmere praktisk — jeg satte nemlig Politur paa et og andet Stykke Møbel, der stod i hendes eget Kammer, og som var hendes private Eiendom. Hvor de Søndage, jeg saaledes stod i hendes eget lille Værelse — thi om Hverdagen havde jeg ikke Tid dertil — vare lykkelige Dage! Og hvor jeg polerede! Det kan nok være, at jeg tog fat! Jeg saae alt forud hendes Billed, saaledes som det vilde vise sig for hende, naar hun bøiede sig over sit Sybord, straalende af Tilfredshed og Smil! Men trods den Omstændighed, at vor gjensidige Interesse saaledes holdt sig til Overfladen, var vor Maade at omgaas hinanden dog saadan, at den gav mig Forhaabninger, som jeg troede ikke vilde blive skuffede. Jeg var jo et net ungt Menneske og havde Verden og Fremtiden for mig. Da jeg imidlertid efter nogle Maaneders Forløb meldte mig som Frier og talte Et og Andet om at leve sammen, fik jeg der min første Kurv, som jeg dog rigtignok ikke omtalte til min nuværende Kone, før jeg var bleven gift med hende."

„Nei, det maa jeg sige," afbrød Kurvemagersken sin Mand lidt misfornøiet med hans Aabenhjertighed, „nei, han holdt rigtignok tæt dermed lige til han

havde sat mig Fluer i Hovedet og fanget mig i sine Garn."

„Jeg vidste, skal jeg sige dig, hvor vanskelig du allerede dengang var at komme tilrette med især i Kjærlighedskapitlet. Var du bleven gift med en Mormon, saa..."

„Saa! ja hvad saa?" afbrød hans Kone ham atter, denne Gang heelt uvillig. „Ja, hvad saa? Jeg vilde foretrække den mest kvindekjære Mormon for dig. En Mormon tror dog paa Noget, du, du tror paa Intet, uden paa din egen Fortræffelighed."

„Tys! lad os nu ikke igjen komme ind paa det Kapitel," sagde Kurvemageren, „ellers maa vor kjære Vertinde igjen lukke en Dør, og her er ikke flere Døre uden den, der gaaer ud til Kjøkkenet, og den er jo lukket saa godt som muligt. Viis mig din Tro af dine Gjerninger, det er det Princip, jeg holder paa, og jeg arbeider de syv Dage i Ugen, medens Skaberen dog, ifølge Biblen, hvilede paa den syvende. Skulde jeg tage feil i mit Syn paa Verden, og hvad der i den er det Raadende, saa bliver det mig vel tilgivet, ikke blot for min aandelige Armods Skyld — jeg har ikke selv forskyldt den — men ogsaa for min Udholdenhed ved min Gjerning og for alle de Plagers Skyld, som hver ny Dag bringer mig.

Naa, det var nu det! jeg skal nu se at komme tilbage i det slupne Spor. Den anden Kurv, jeg fik, skal jeg ikke videre omtale, siden min „gamle Mutter" ikke synes at ynde det. Kun dette vil jeg sige. Den anden Kurv, jeg fik, raktes mig af en Brunette, hvis Fader var oppe i et af Ministerierne. Nei, det er dog ikke rigtigt, han var snarere nede i Ministerierne, thi han var Portner og boede i Ministeriets Kjelder. Men hun havde Udkig paa en Lieutenant, som, for at begunstiges af hendes Fader, havde viist sig mere ministerieltsindet end den mest inkarnerede Ministertilhænger. Hvad enten Faderen var hjemme eller ude, kunde han findes i Ministeriet, udarbeidende sine Felttogsplaner der. Han øvede sig der i Krigsspillet, der jo, som der siges, udvikler Feltherretalentet. Og, som sagt, min Forelskelse i hende havde da heller ingen lykkelig Udgang. Et maa jeg tilstaa, og jeg mener det oprigtigt, jeg har aldrig beklaget det. Mesters Datter var ganske vist ikke saa ung som de to andre, hun er, som De seer heller ingen egentlig Blondine — det forstaaer sig, hun er endnu mindre en Brunette, hun er saadan et Slags Mellemting af begge Dele —, men hun er en Kone for mig, arbeidsom og flittig og husholderisk, og da jeg friede til hende, fik jeg hendes Ja uden Omsvøb og Falbelader. Saa bleve vi et Par Aar

efter gifte, og siden den Tid have vi delt Ondt og Godt med hinanden, som det rette Ægtefolk egner og anstaar.

Jeg talte før om min Udholdenhed ved min Gjerning, min Kone og jeg arbeide mindst ti Timer daglig. Men trods mit Arbeide har jeg dog seet mig om, og jeg har erkjendt, at Arbeideren ikke er stillet i Samfundet som han bør. Og jeg har faaet denne Erkjendelse ikke blot gjennem Skrifter og Blade, jeg har faaet den gjennem mit Selvsyn paa Alt, paa Stort som paa Smaat. Og jeg har taget Parti, ikke som vor gode Ven Jørgensen indvendigt Parti, men ogsaa udvendigt. Og selv om der skulde slaas paa Tromme ved en eller anden Leilighed, saa har jeg slaaet med, Trommeskindet har saa godt af det, ellers bliver det stivt og ubrugeligt til god Musik. Og hvad det angaaer, at Arbeidet ikke blot har det legemlige Brød til Maal, som det af vor Ven før blev sagt, jeg gad dog vide, hvorfor for Exempel Murhaandlangeren skulde slæbe Sten paa sin Ryg, saalænge til han ikke mere kan rette den lige, uden netop for at tjene Brødet. Giv ham det, og ret hans Ryg, saa skal Staten i mig faae den besindigste Borger, den kan ønske."

Da Fortælleren her gjorde en Pavse, greb Husets Vert Leiligheden og sagde: „Det forekommer mig

dog, at vor gode Ven Jensen er gaaet udenfor, hvad han egentlig har Ret til. Hans Slutningsbemærkninger burde have været opsatte til samtlige Meddelelser vare givne og Discussionen, med de Vink, der med dem vare tilkomne os, blev fortsat og afsluttet."

„Aa ja, det vil jeg slet ikke bestride, jeg burde have gjemt, hvad jeg nys har sagt, til senere. Men jeg er da ogsaa nu færdig med min Meddelelse. Jeg skal kun føie til, at, saaledes som min Kone og jeg leve, haabe vi at kunne leve med hinanden i mange Aar, og for dog ikke at copiere vor Ven Jørgensen i Alt, vil jeg sige: saalænge til Døden kommer og siger: „Ballet er ved at sluttes, nu kommer sidste Vals!" og vi fornøiede dermed sige: „Spil op, Musikanter, alt hvad I kan, det brænder os under Fodsaalerne!"

Endnu Eet har jeg dog at sige, før jeg slutter: Jeg har oftere i min Meddelelse været lidt nærgaaende mod vor ældre Ven, Noget, der fulgte saadan med Talens Strøm. Jeg beder Dem derfor med mig tømme Glasset paa, at han, som jeg troer, han vil det, vil se bort derfra og være mig en velvillig Ven herefter, som han har været det før. Paa hans Velgaaende tømmer jeg mit Glas!"

Efterat denne Skaal var drukken, blev der et

lille Øiebliks Taushed. Der havde tidligere paa Aftenen ikke været røget Tobak, i en lille Stue som den, hvori Selskabet befandt sig, bliver Luften let trykkende, naar den fyldes med giftige Dunster, og man endnu ikke ret vel kan aabne Vinduerne, fordi der derved vilde stilles Krav til forøget Brændsel. Nu spurgte imidlertid Husets Vertinde af sig selv sine Gjester, om de ikke havde Lyst til at ryge. De skulde ikke lægge noget Baand paa sig, Døren til Sovekammeret var jo lukket, og navnlig Husets gamle Ven holdt jo meget af at see de blaa Skyer boltre sig hen omkring ham, det satte, som han sagde, hans Tanker i forøget Virksomhed. Skolelæreren takkede for det Høflige, der laa i hendes Tilbud, men vilde dog ikke, navnlig for Herr Thomsens Skyld, der jo nu skulde fortælle, benytte sig af Tilladelsen. Han vidste, at hans venlige Vert havde et svagt Bryst, de slemme Typer kunde give det nok at bestille, uden at bebyrde det med Tobaksdamp. Saa vilde da Kurvemageren ogsaa lade sin „Lyst til at ryge ryge" og indskrænke sig til at drikke Huset lens, hvad han dog frygtede for, at han allerede havde gjort altfor stærke Tilløb til. Vertinden benegtede det, og som Bevis derpaa vilde hun ikke blot forsyne Herrerne med en ny Ladning, men ogsaa Veninden og sig selv. Hun beklagede imidlertid, at hun

ikke kunde præstere noget Delikatere end det, hun allerede havde forsynet dem med; naar hun kom i Besiddelse af de Kapitaler, som navnlig Herr Jensen ikke sjelden rettede sit Skyts imod, skulde Traktementet blive bedre."

„Maa jeg bede," sagde Kurvemageren, „er det ikke tilladt Mændene at foregribe den senere Diskussion, saa er det heller ikke tilladt Kvinderne, og allermindst dem, fordi der altid bliver taget dobbelt Hensyn til deres Ord."

„Men til Gjengjeld er der da ogsaa tre Herrer og kun to af det Kjøn, hvortil der efter Deres Mening maa tages mere Hensyn," sagde Husets Vertinde spøgende.

„Bravo," lille Kone!" sagde Typografen, „jeg seer nok, at jeg i dig kan faae en værdifuld Hjelp, og jeg har ogsaa siddet her og tænkt paa, at jeg, hvis mine Evner til at fortælle ikke slaa til, vil bede dig træde til med din Assistance. Vor gode Ven Kurvemageren har en saadan Lethed i at overhale sine Modstandere, at jeg næsten frygter for at give min tarvelige Fremstilling til Pris for ham. Overfor en af dit Kjøn vil han forhaabentlig holde sig lidt mer tilbage."

„Jeg er ene mod Flere, husk det," sagde Kurvemageren.

„Det er De ingenlunde! Jeg staar i Meget paa samme Standpunkt som De, og jeg tænker, at den senere Diskussion vil vise det," bemærkede Verten. „Et stort Spørgsmaal er det desuden, om ikke ogsaa vor kjære Gjenbo har det som jeg, jeg for min Part er vis derpaa. Men, som sagt, lad min Kone først tilberede sin Nektar — ja, jeg beder undskyldt, at jeg kalder den saaledes —, men det var jo ogsaa kun de gamle Guder, der gassede sig med den ægte Nektar, og paa dem tror jo ingen af os og vor Ven Jensen mindst."

Husets Værtinde lo, saa reiste hun sig, for at gaa ud i Kjøkkenet og gjøre sine Tilberedelser. Men samtidig med hende reiste ogsaa Skolelæreren sig og sagde: „Det er bedst, at jeg imidlertid rækker de gamle Lemmer, de blive ellers let stive. Hvor det er Skade, at man ikke kan være bestandig ung, at man ikke kan bevare Legemets Elasticitet saa længe, som man bevarer Aandens!" Saa saae han atter ud af Vinduet og vedblev: „Det er nu fuldstændig smukt Veir, Blæsten har feiet Luften ren, og Stjernerne staa saa klare, som vare de straalende Diamanter. Ja, hvor de tindre! Kom engang herhen, kjære Venner, og se! Troer nogen af Dem virkelig, at disse glimrende Himmellegemer ere Tilfældets Værk? Det er kun en smal Stribe af Himmelbuen, vi fra vor

Rende her mellem Husene kunne se, og dog hvilken Storhed! Hvilken uendelig Storhed! Hvor maa Videnskabens strenge Logik dog ikke bøie sig for Anelsens frygtsomste Gisninger, naar disse udspringe af et rent Hjerte og en sund Følelse! Hvad om vi hver for sig, inden vi atter fortsætte vore Fortællinger, bragte den, fra hvem alle disse straalende Verdener have deres Oprindelse, vor Tak, Tak for Liv, for Sundhed, for Øine til at se med! Hvis jeg var bleven Landsbyskolelærer istedetfor Lærer her i Hovedstaden, vilde jeg vel tillige nu have været Degn, eller som det kaldes Kirkesanger, den, der paa Kirkegulvet siger Amen til, hvad Præsten siger. Hvo vil i dette Øieblik være Præst, Præst saaledes som han skal være det, af Hjertets Drift, og udtale vor Tak høit og lydelig, uden noget Tilbagehold i Tanken? Jeg skal sige Amen dertil, og intet Amen skal nogensinde være bleven ærligere ment."

En dyb Stilhed fulgte paa disse Lærerens Ord. „Luk Døren til Sovekamret op igjen, saa skal jeg være det, hvis da Ingen har derimod," sagde Kurvemageren. „Frygt ikke, jeg skal ikke vanhellige den Stemning, vor gamle Ven har vakt."

Uden at gjøre nogen Indsigelse, gik Husets Vert hen og aabnede Sovekammerdøren. Saa rullede

Kurvemageren Gardinet helt op, og, idet han fæstede sine Øine paa de tindrende Stjerner, sagde han:

„Hvorledes det staar til med de Vidunder, jeg ser, det veed jeg ikke, jeg ser dem med et jevnt Menneskes menneskelige Øine. Men jeg har jo ikke Andet at se med, og Ingen kan samtidig se ned og op. Hernede ser jeg Kamp for Tilværelsen, Lidelse og Savn, deroppe kan jeg ikke finde mig tilrette, naar jeg ikke ganske kan se bort fra, hvad der sker hernede. Men Et føler jeg i dette Øieblik, at der ogsaa er givet mig Meget, jeg ikke har fortjent, og i denne Erkjendelse bøier jeg mig dybt!"

„Amen!" sagde den gamle Skolelærer, „Amen!" og, idet han sagde det, rakte han Kurvemageren sin Haand. „Gud være os Alle naadig, vi, som kæmpe og lide! Og gid vi Alle ret maa forstaa, at intet Samfund kan bestaa uden Kjærlighed til Gud og Kjærlighed iblandt os indbyrdes, vi være saa fattige eller rige, arbeidende eller nydende!"

Langsomt lod Kurvemageren atter Gardinet rulle ned og gik saa hen og lukkede Sovekammerdøren. Han gjorde det saa sagte, som om den lukkedes med en Moderhaand, han frygtede for at vække Børnene. Saa satte Enhver sig paa sin Plads, uden at sige Noget. Lampen paa Bordet lyste saa hyggeligt, fra Leiligheden nedenunder, hvor der boede en Hoboist,

hørtes ganske svagt Tonerne af en Fløite, den fattige Stue var i dette Øieblik rigere end mangt et Slot med al dets Pragt.

Lidt efter kom Husmoderen ind med en ny Forsyning af Rom og Æggeøl, og, idet hun satte det paa Bordet, sagde hun til sin Mand. „Lad mig nu se, at du ikke forglemmer at skjænke."

„Du skal ikke faae Grund til Klage," svarede Verten og tilberedte Groggen til Husets Venner. Og da det var gjort, satte han sig og sagde: „Ja, saa faar jeg vel at begynde min Meddelelse. Blot jeg kan samle mig saa meget, at der kommer rigtig Gang i det.

At begynde min Fortælling, som mine Venner Jørgensen og Jensen have gjort det, med min Barndom, vilde ikke være til stor Nytte for vor senere Forhandling. Jeg mindes desuden fra den Intet af sær Mærkelighed. Min Fader var Handelsbogholder og senere Handelsreisende, min Moder Datter af en kongelig Embedsmand, en Fuldmægtig under Finansministeriet. Alt under sit Svangerskab havde min Moder følt sig saare svag, og med sit unge Liv maatte hun betale min Adgang til Verden. Hvis hun, som Venner af hende senere have fortalt mig, var et saadant Mønster paa Kvindelighed som de ment-, og som jeg gjerne tror det, saa har den Pris,

der blev betalt for mig, været altfor høi. Det er mig sagt, at hun vilde saa gjerne leve, at hun blev saa fornøiet ved at høre, at det var en Søn, der var født hende, at hun græd af Glæde; men Glæden varede desværre kun kort, kun to Dage, saa døde hun, uden at hun engang fik sagt mig Farvel, et Farvel, som jeg to Dage gammel da heller ikke havde kunne forstaa. Det er mig ogsaa sagt, at min Fader tog sig det meget nær, men hvis saa er, har hans Sorg ikke været af nogen sært holdbar Natur, thi et halvt Aar efter tænkte han allerede paa et nyt Ægteskab, om det end udsattes til en noget fjernere Tid.

Hvorledes jeg har havt det med min første Føde, skal jeg her ikke omtale. Og heller ikke, om min Fader havde havt samme Mening om Ammer som Jensens Fader; men det er forsaavidt ogsaa ligegyldigt, som der slet ikke blev Spørgsmaal om et „Amme la' mig tamme", da min Fader allerede nogle Maaneder efter min Fødsel mod en vis Betaling aarlig — i Mellemtiden som ogsaa senere blev vel ogsaa jeg opflasket — overgav mig til en Typograf, hvis Hustru skulde tage mig i Kost og Pleie og behandle mig ganske som sit eget Barn. Det maa anses for sandsynligt, at der ikke har været reist noget Ammespørgsmaal i det Hus, thi

Typograferne ere desværre i Reglen smaat kjørende, hvad deres Finanser angaar. Men min Hukommelse, — her bruger jeg, selv efter min gamle Vens Forklaring før dog vel Ordet rigtig — har ved en senere Sygdom lidt saa meget, at jeg dog ikke kan paastaa det bestemt. Jeg kan i det Hele taget ikke gaa saa langt tilbage i mit Livs Begivenheder som nogen af mine Venner, der begyndte vor Fortællingsrække.

Hvorledes jeg i Begyndelsen blev behandlet i det Hus, min Fader havde overgivet mig til, skal jeg ikke sige, men jeg har den Tro, at jeg ikke har havt Noget at klage over. Jeg voxede op sammen med Husets egne Børn: en Dreng og en Pige, af hvilke det første, en meget lovende Dreng, døde, da han var næppe tretten Aar, af Hjernebetændelse. Den anden, Pigen, et prægtigt lille Nummer, der allerede da hun var sex Aar havde Fletninger ned ad Ryggen saa lange, at jeg stundom brugte dem som Tømme, naar hun agerede Hest og jeg Kudsk, lever derimod endnu og er bleven et stort Nummer, som ethvert respektabelt Lotteri kunde opstille som største Gevinst. Og om disse Fletninger have været blonde eller brune eller lige midt imellem begge Dele, saaledes som Gjenstandene for min Ven Jensens Forelskelse, ville de selv kunne afgjøre, thi De ser

hende der for Deres Øine, det er min kjære Hustru. Uden hende havde det Liv, jeg i de senere Aar har ført, ikke været mig en Øre værd."

Husets Vertinde smilede skjelmsk og sagde: „Det er dog mærkeligt, hvor de Herrer Romanforfattere altid have Ondt ved at holde sig til Sandheden. Der skal saavidt muligt sættes Kulør paa Stilen, selv naar de Skildringer, der gives, saaledes som denne, er aldeles realistiske."

„Jeg protesterer mod alle nærgaaende Beskyldninger," afbrød hendes Mand hende. „Jeg protesterer høit og lydelig i Vidners Overværelse. Ingen har Lov til at mistænkeliggjøre en Fortæller, uden at føre Bevis for sine Invektiver. Men saaledes er det altid med Kritiken, den kvindelige ligesaa fuldt som den mandlige, den vil være saa superklog, at der slet ikke er Ende paa det. Og saa er den ovenikjøbet saa personlig, hvad man her let vil kunne overbevise sig om. Imidlertid, jeg vil ikke udfordre den ved nogen uhøflig Yttring, vi Typografer maa søge at staae paa en god Fod med dem, der føre det store Ord i Pressen, det er jo dem, vi skulle leve af. Det omtalte kritiske Nummer faar da vel at være som det vil. Eet er vist, vi voxede op sammen, og, indtil jeg var bleven konfirmeret, saae vi hinanden daglig og morede os med hinanden daglig,

og hendes Forældre vare godt fornøiede dermed. Alligevel vare vi nær blevne skilte allerede i de første Aar af vort Samliv. Min Fader giftede sig paany og forlod med sin nye Hustru, en fremmed Dame, som han ved sine Handelsreiser til Udlandet var kommen i Bekjendtskab med, sit Fædreland, for at tage Bolig i Tydskland, hvor hun var født. Og da han slet ikke lod høre fra sig, hvad den stipulerede Betaling for hans Søn angik, var der et Øieblik Spørgsmaal om, hvorvidt jeg skulde overgives til Fattigvæsenets Forsorg eller ikke. Da nu det omtalte lille Nummers Fader var en skarpt udpræget Tilhænger af de socialistiske Anskuelser, der mere og mere trænge sig frem i Forgrunden, har han efter al Sandsynlighed ligesom min Ven Jensen ikke havt megen Tillid til Fattigvæsenet og var derfor ikke meget tilbøielig til et saadant Skridt. Men paa den anden Side stode hans smaa Indtægter og dermed altsaa ogsaa Vanskeligheden af at forøge sit Huus med et Menneske mere, der fordrede Næring og Undervisning, ham klart for Øie. Ved hans Hustrus Mellemkomst blev dog Spørgsmaalet løst ved Bestemmelsen om at beholde mig. Saa forblev jeg der i Huset, og, ja Gud veed, hvor mangt et Savn der er blevet følt af Ægteparret for min Skyld, og hvor meget Arbeide, der Aar

efter Aar har maatte gjøres af den lille Piges Fader, for at holde mig oven Vande."

„Nei, der tager Du feil igjen, min Ven!" afbrød hans Hustru ham. „Din Hukommelse er virkelig ikke mere god. Min Moder paatog sig Hovedparten af de Byrder, som derved kunde tilfalde Huset, om end min Fader selvfølgelig heller ikke ganske gik fri. Hun syede Handsker for en Handskemager, der boede i samme Hus som mine Forældre, og han havde givet hende dette Arbeide, netop fordi hun havde betroet ham Sammenhængen med Dit Ophold hos os. Hun brugte daglig et Par Aftentimer til Fordel for dig."

„Hvor det var smukt handlet!" sagde Kurvemagersken.

„Rigtig smukt!" føiede Kurvemageren til. „Hvor mange af dem, der sidder inde med Kapitalerne, tror De vel havde gjort hende efter?"

„Det behøvede de jo heller ikke, naar de havde Penge nok til at gjøre den gode Gjerning uden det," bemærkede Husets Herre og vedblev: „For Resten forandrer det jo Intet i Hovedsagen. Jeg forblev i det Hus, jeg var kommen i, og da jeg blev konfirmeret, kom jeg i Bogtrykkerlære i det samme Trykkeri, hvor min nuværende Kones Fader var. Jeg var en agtpaagiven Lærling, tror jeg at turde sige, og da

mine Lærlingeaar vare udløbne, og der, ligesom i den jydske Skolelærers Hus, da vor Ven Jørgensen havde taget sin Examen, blev gjort et lille Gilde til Ære for mig, holdt min Hustrus Fader selv Talen, der for Resten var meget kort. Den lød saaledes: „Du kan nu staa paa dine egne Ben, de ere friske og sunde. Staa fast og gjør din Pligt! Lad Arbeidernes Sag være dig hellig, det er i Arbeiderens Hus, du har voxet dig stor. En Skaal for Jens Thomsen, gid det maa gaa ham vel!" Hans Kone saae paa mig og græd, hans Datter saae ogsaa paa mig, men smilte hjerteligt, jeg har vist afvexlende gjort begge Dele."

„Nei, nu husker Du ogsaa feil, Jens!" afbrød hans Hustru ham, „Du gjorde begge Dele paa eengang. Det kunde jeg tydelig se."

„Jeg tror virkelig," sagde Typografen, „at du vil copiere Jensen og gjøre al sammenhængende Fortælling umulig. Det er Exemplet, der smitter. Men, det forstaar sig, paastaa vil jeg dog heller ikke, at jeg har Ret, jeg er jo nærved ogsaa i dette Øieblik samtidig at komme til begge Dele." Og, saavidt muligt skjult, fik han, idet han sagde dette, Pegefingeren op til Øiet og prikkede en Taare, der ikke vilde lade sig kujonere, ud deraf med dens Bagside. Saa vedblev han; „Hvordan dette nu end

var, efter min Pleiefaders Ønske forlod jeg ikke længe efter hans Hus, jeg skulde, som han sagde, staa saa selvstændig som muligt. Kun ved at være overladt fuldkommen til sig selv bliver Manden, hvad han skal være. Men det forstaar sig, Huset skulde stadig være aabent for mig paa hvad Tid, jeg kom, ved Nat eller ved Dag."

„Nei, nu er Du sandelig igjen paa Vildspor, min Ven!" afbrød hans Kone ham paany. „Om Natten, det er jeg overbevist om, havde min Fader aldrig tilstedet dig Adgang, aldrig. Han var meget øm over sin Datters Rygte, og jeg var jo allerede en voxen Pige, da du skiftede Opholdssted."

„Nei, om Forladelse, det gaaer mig dog for vidt. Hvad jeg her sagde, det holder jeg bestemt paa," indvendte Typografen. „Han sagde udtrykkelig ved Nat eller ved Dag. Men det er sandsynligt nok, at han alligevel kun har ment ved Dag, han kjendte mig jo saa godt og vidste, at jeg dengang sov om Natten som en Sten, naar jeg først var kommen fra Arbeide, og at jeg foretrak en sund Søvn for alt Andet. Er jeg nu end tidt søvnløs om Natten, og desværre, jeg frygter mere, end jeg kan taale, det skriver sig fra en senere Periode, som jeg snart skal komme til. Og saa flyttede jeg da fra mine Pleieforældres Hus til et andet i en Udkant

af Byen, hvor jeg boede billig, men forblev dog i samme Trykkeri, som min Kones Fader arbeidede, endnu i to Aar. Da tog jeg mig en anden Plads og gik fra Bogsætterarbeide til Avissætterarbeide, tildels fordi jeg kunde faae en større Indtægt derved, og jeg gjerne vilde spare Lidt sammen til den Tid, jeg havde tænkt paa at optræde som Frier, tildels fordi jeg fik mere Leilighed til at følge med alt, hvad der skete i Verden, og saaledes klarede mine Tanker lidt mere. Til hvem det var, jeg vilde optræde som Frier, det vil jeg nu ikke sige, det var til en ung Pige, der senere som Hustru er bleven lidt vanskelig at gjøre tilpas, især naar man skal fortælle Noget, men som dengang endnu var en rigtig elskværdig ung Dame, der slet ikke generede sig ved at lade mig mærke, at hun holdt af mig."

„Maa jeg som min Veninde der spørge, om der ikke er en Dirigent, der kan betage min Mand Ordet. Han selv kan selvfølgelig ikke være Dirigent i sin egen Sag. Hvis han faar Lov til at fortsætte som han har begyndt, kan man jo vente sig de rædsomste Beskyldninger."

„Det er fuldkommen rigtigt," hvad Husets Frue her siger, bemærkede den gamle Lærer; „inden man veed af det, gaaer det her som med de offentlige

politiske Møder, der siges Ting, som intet hæderligt Menneske kan lade sidde paa sig."

„Nei, nu gaar vor gamle Ven dog for yderlig, saa slemme Ting har min Mand rigtignok ikke sagt," indvendte Husets Vertinde skjelmsk. „Men det forstaar sig, der blev af Herr Jørgensen rigtignok bødet derpaa ved at bringe mig lidt op paa den sociale Rangstige, han kaldte mig Husets Frue. Mellem os, det sætter jeg imidlertid ikke videre Pris paa."

„Hvis det stod til mig, skulde der aldrig bruges anden Benævnelse overfor nogen gift Kvinde end Frue," sagde Læreren. „Det er et dansk Ord, medens Madame er et fremmed, og hvor lidet end Ligheden iøvrigt kan skaffes tilveie i Verden, deri kan den tilveiebringes, at vi lade de Tillægsbenævnelser, vi give hverandre, være ens for Alle."

„Bravo!" sagde Kurvemageren, „saaledes skal der tales. Jeg haaber endnu at leve den Dag, da gamle Jørgensen staar paa Tribunen som Socialdemokratiets Ven. Hvor jeg skal raabe: Hør! naar han udslynger sine flammende Lynstraaler over hele det aristokratiske Samfund, vi leve i, det Samfund, som fra Hyrdelivets stille Enfold, alt som Historien skildrer os det, har udviklet sig til, hvad det nu er."

„Jeg protesterer mod, at der foreløbig diskuteres om denne Yttring", sagde Typografen og bankede

med en Messingstreg, som han tog op af Lommen, paa sit Glas. „Jeg har Ordet, og jeg vil beholde det indtil videre. Et Par Maaneder vare vel gaaet, da gjorde Svendene i det Trykkeri, jeg var i, Skrue, de vare utilfredse saavel med Faktorens Arbeidsfordeling som med den Betaling, de fik for Arbeidet, og Principalen negtede at gaae ind paa deres Fordringer i begge Retninger. Skruen blev offenliggjort i Arbeidernes Blad, og det blev forment hver ærekjær Sætter at arbeide i dette Trykkeri. Jeg havde Intet at klage over, jeg tjente langt Mere, end jeg forhen havde tjent, og Faktoren havde aldrig forfordelt mig. Jeg syntes ikke, at jeg havde Ret til at træde op udfordrende og forstyrrende, blot fordi Andre, der maaskee selv havde forskyldt, hvad de beklagede sig over, gjorde det. Jeg higede desuden mod et Maal, der var mig mere end alt Andet, det, at skaffe mig Ret til at binde til mig en ung Kvinde, som jeg holdt hjertelig af, og som ellers let kunde snappes fra mig. Trods min Pleiefaders Raad blev jeg ved at arbeide der, hvor jeg var, og min Principal takkede mig derfor og sagde, det var bravt gjort af mig. Fire Uger gik, maaske lidt mere, saa endte Skruen med, at Betalingen forhøiedes, om end ikke saa meget som fordret, og Faktoren undskyldte for samtlige de Fratraadte den mulige

Forurettelse, der af ham var viist dem. Det var sket, sagde han, ham ubevidst. Men kun paa eet Vilkaar overtoge de Udtraadte atter Arbeidet, jeg skulde have min Afsked. Det maatte de holde fast ved. Principalen gik ind derpaa, og Dagen efter bekjendtgjorde Arbeidernes Blad Udfaldet og nævnte samtidig mit Navn, overgivende det til samtlige Arbeideres Foragt saavel her i Landet som andetsteds, hvor deres gjensidige Indflydelse naaede hen. Da det sagdes mig af min Principal, at han ikke længer kunde beholde mig, hvor gjerne han end vilde, og jeg senere i Pressen saae den offenlige Udtalelse om mig, var jeg fortvivlet. Jeg talte derom til min Pleiefader, da jeg om Aftenen kom op til ham, men han vilde slet ikke høre paa, hvad jeg havde at sige, han vendte sig fra mig med usigelig Uvillie. Hans Kone og Datter søgte at mægle, han afviste dem haardt. „Skammen," sagde han til mig, „falder ligesaa godt paa mig som paa dig. Jeg har jo gjennem en Aarrække havt dig i mit Hus." Da jeg lidt efter forlod Familien, vilde hans Datter følge mig ud paa Trappen, men han standsede hende og forbød hende al yderligere Samtale med mig. Saa gik jeg da hjem ene og uden Tro paa, at de gode Bestræbelser i Verden ogsaa faae et godt Udfald, og for første Gang saae jeg, da jeg gik hjem, ikke

op mod oven med Tak til den, der, som Skriften siger, klæder Lilierne paa Marken, og af hvem vi haabe Retfærdigheden haandhævet, naar den menneskelige svigter os.

Det var drøie Timer, jeg den Nat tilbragte, jeg syntes, Natten fik aldrig Ende. Snese Gange tændte jeg Lys og slukkede det igjen; jeg maatte værge mig mod forvildede Tanker ved at tænde Lys, jeg kæmpede for at falde i Søvn ved at slukke det igjen. Saa stod jeg op vel et Par Timer efter Midnat og saae ud af Vinduet, hele det Kvarter, jeg boede i, laa saa stille, som om Alt var Fred og dyb Søvn. Og dog, hvor Mange vaandede sig maaske som jeg, bortviste fra den Kreds, der omsluttede, hvad de elskede! „Staa fast og gjør din Pligt!" havde min Pleiefader sagt, da mine Lærlingeaar vare endte, og Gildet hos ham afsluttede dem. Stod jeg ikke fast, og var det ikke min Pligt, jeg havde gjort? Vel havde han føiet til: „Lad Arbeiderens Sag være dig hellig!" Men var den mig da mindre hellig, naar jeg redelig ved min Gjerning bøiede mig for den, jeg havde at bøie mig for, end naar jeg satte ham Kniven paa Struben, for at tiltvinge mig bedre Vilkaar? Stedse videre søgte mit Blik ud i Horizonten, overalt hørte jeg som dybe Suk, det var fra mit eget Indre, Klangen udgik. Og

videre og videre gik mine Øine, jo mere tilslørede de bleve, desmere syntes jeg at skjelne. Fjernt borte kunde jeg fra det Vindue, jeg stod ved, se Havet, jeg boede jo, som før sagt, i Byens Udkant, og Maanen gik netop hen derover og belyste en Damper, der gik sin Vei over det urolige Dyb. Ganske svagt kunde jeg endogsaa fra det Fjerne høre Hjulenes Susen, naar de tvang Skibet fremad, lydige mod den, der stod ved Roret og gjorde, hvad han skulde. Her er Trældom, der er Frihed, tænkte jeg. Hvad om du reiste, du har Kræfter og du kan arbeide! hvor du kommer, kan du gjøre din Gjerning, som du har gjort det indtil denne Dag. Og hvo veed, hvad Skjæbnen endnu andetsteds har tilovers for dig af Lykke. Ja, reise vil jeg, endnu den Dag imorgen, endnu før Nogen seer mig, og jeg paa hans Ansigt læser den Foragt, han er opfordret til. Og atter lagde jeg mig til Hvile for at sove, men sov ikke. Leiet, jeg hvilte paa, var mig som glødende Jern. Endelig kom dog Dagen med sin travle Bevægelse, i en Fart skrev jeg et Brev til det tidligere omtalte Nummer — ak! hvor det kostede mig Kamp at skrive dette Brev, jeg maatte flere Gange sætte Foden haardt mod Gulvet, for at stive min Villie af og overvinde min Sjelekval. Saa lagde jeg

Brevet i en Brevkasse og gjorde mig saa rede til at tage Foden paa Nakken."

„Ak ja, det var en sørgelig Nat, som ogsaa jeg havde, og en endnu sørgeligere Morgenstund, da jeg fik Brevet," sagde Tpografens Hustru. „Min Fader var allerede gaaet paa Arbeide, da det kom, ellers havde jeg vel neppe faaet Lov til at læse det. Der stod i det ikke, hvor Jens reiste hen, eller hvad Vei han var taget, jeg skulde senere blive underrettet derom. Saa tog jeg et Tørklæde over Hovedet og sneg mig ud til det Hus, hvor han indtil dette Øieblik havde boet, — blot for at se Huset, ikke for at se ham selv. Men da jeg først var derudenfor, kunde jeg dog ikke dye mig og gik op til hans Vertinde. Han havde tidlig om Morgenen været ude, sagde hun, og da han kom hjem, havde han betalt sin Leie for den følgende Maaned og sagt, at han nødvendig maatte reise strax. Da jeg var kommen ud igjen paa Trappen, og Vertinden havde lukket efter mig, stod jeg der længe og græd. Der er ikke Spørgsmaal om, føiede hun til med et Smil, at Folk, der senere ere komne derop, ikke have kunnet begribe, hvorfor Trappen var saa vaad."

„Men det var ogsaa en stor Feil af vor Ven Thomsen ikke at slutte sig til sine Medarbeidere," sagde Kurvemageren, „det var en stor Feil. Jeg har

hørt fortælle, at en fremmed Digter, der er vel optagen her, skal have sagt, at den er den Stærkeste, der staaer ene. Ja, set fra Ideens Standpunkt, det kan være — fra Virkelighedens, fra Livets er han afgjort den svageste."

„Mon det ikke ogsaa er at foregribe Diskussionen?" afbrød den gamle Lærer ham. „Lad nu Thomsen fortælle, saa kunne vi jo siden nappes om Enkelthederne deri."

„Nu vel!" sagde Husets Vert, „jeg vil da fortsætte. Jeg begyndte nu min Marche fra By og til By, fra Danmark og til Tyskland, hvor jeg kom, var mit Navn af Arbeiderforeningerne skrevet paa det sorte Brædt, og Principalerne vilde nødig for min Skyld reise en Bevægelse blandt deres Arbeidere, som ellers kunde undgaaes. Jeg skrev et nyt Brev til min Sjels Udvalgte, men skjøndt jeg daterede det fra den By, hvor jeg i Øjeblikket opholdt mig, var min Adresse dog uden Betydning, da jeg ikke vidste, hvor jeg var den næste Dag. Efter alle de Sjelekampe, jeg havde gjennemgaaet, begyndte min Forstand at erklære sig fallit. Jeg mærkede, hvorledes min Fantasi Dag for Dag mere og mere tog Magten fra min styrende Fornuft og gik paa egen Haand. Jeg gjorde fortvivlede Anstrengelser, men det gjorde kun Sagen værre. Da jeg kom til Berlin, blev jeg indlagt

paa en Sindssygeanstalt og slap ikke derfra før et halvt Aar efter. Det var for mig en gyselig Tid. I lyse Øieblikke følte jeg mig i aaben Kamp med min Fantasi, jeg indsaa, hvorledes jeg var stillet til den, men overvinde min Fjende kunde jeg ikke. Han vristede mig ethvert Vaaben, jeg greb, ud af mine Hænder og brød det itu, som var det et skrøbeligt Stykke Ler. Hvilke rædselsfulde Nætter oplevede jeg dengang ikke! Hvilken Forfærdelse i mine Drømme, hvilken Lidelse, naar jeg atter vaagnede! Og alt dette for en maaskee tankeløst henkastet Yttrings Skyld!"

„Hvad sagde jeg før?" afbrød hans Hustru ham. „Var det ikke en Taabelighed uden Nødvendighed at rippe op i al den Sorg?"

„Ja, det synes jeg egenlig ogsaa," sagde Kurvemagersken. „Nu, da jeg hører, hvad jeg har hørt, maa jeg rigtignok holde med Dem."

„Jeg vil nu ogsaa overlade min Hustru at fortælle videre," sagde Typografen. „Thi hvorledes hun, da hun gjennem en Veninde, hvis Broder var Typograf, fik at vide, at jeg havde det saa sørgeligt, i al Stilhed sneg sig bort fra Hjemmet, for, uden synderlige Midler til at reise for, at søge mig op og være mig til Nytte, det kan hun bedre fortælle end jeg. Skade kun, at jeg igjen var dragen ad Danmark til, da hun tiltraadte sin Reise, og vi saa-

ledes, uden at ane det, paa vor Vandring næsten have krydset hinanden."

„Ja, det er nu godt nok, at du vil overlade det til mig at fortælle videre," sagde Husets Vertinde spøgende, „men hvo siger, at jeg kan? Jeg stakkels uvidende Menneske, der har nok at bestille med at passe mine Børn og mit Hus og sjelden faar Tid til at gjøre saa Meget for min Dannelse, at jeg kan læse en Bog. I ethvert Tilfælde er det bedst, at vi Alle først faae vædet vore Ganer. Drik, mine Herrer og Damer! nei, det er sandt, her er jo kun een Dame foruden mig, men det er nu det Samme, lad os ligefuldt drikke, Uleiligheden med Tilberedelsen vil jeg ikke have havt til ingen Nytte."

Samtlige Tilstedeværende toge deres Glas. „Paa en lykkelig Reise!" sagde Kurvemageren og drak.

„Den er forbi og det, Gud ske Lov, for flere Aar siden," bemærkede Madam Thomsen.

„Ja, jeg mener ogsaa kun paa Reisen gjennem Fortællingens dunkle Egne. Idet vi fortælle vort Liv, gjøre vi ogsaa et Slags Reise, en Reise i Erindringens Land, og det er altid godt, naar man kan gjøre det Slags Udflugter med lidt godt Humør."

„Jeg skal bestræbe mig for saavidt muligt at gjøre alle Parter tilpas, men Meget magter jeg ikke,

jeg er, som sagt, jo kun en svag Kvinde. Altsaa, for at efterkomme min kjære Hustyrans Opfordring: Da jeg af min Veninde erfor, hvorledes min Pleiebroder havde det, gjorde jeg nogle af mine faa Eiendele i Penge, saa mange som jeg troede at behøve til at komme derhen, hvor han laa syg. Jeg vidste desværre ikke, at han netop samme Dag, som jeg reiste, var udskreven af Hospitalet og vendt hjem igjen. Uden med et eneste Ord at berøre det til mine Forældre, forlod jeg en Morgenstund ganske tidlig deres Hus. Jeg mindes endnu, hvorledes jeg hele Natten laa i Kamp med mig selv, vaagen som drømmende. Lidt efter Midnat vaagnede jeg saaledes pludselig med det Raab: „Jeg lader mig ikke tvinge! Paa ingen Maade!" Før det endnu var Dag var jeg i Klæderne og rede til at gaa. Paa Tærskelen ud til Trappen stod jeg et Øieblik stille og betænkte mig endnu en Gang, jeg var jo vant til ved, hvad af Vigtigere jeg gjorde, altid at spørge, saa foldede jeg mine Hænder, bedende til Gud, og lod saa staa til. I Stilhed bad jeg dog ogsaa mine Forældre om Forladelse for, hvad jeg gjorde mod dem. Saa gik det videre, ned til Havnen og til Skibet og saa afsted til Kiel, for derfra at reise videre. Om alle Folk, jeg kom i Berørelse med, kunde se paa mig, hvilket forvildet Forsæt jeg havde fattet, veed jeg

ikke, men det er der ikke Spørgsmaal om, de saae nemlig alle saa vist paa mig, som om de tænkte: „Jo, du er en net Landstrygerske".

„Men De var jo nu ikke paa Landet, men paa Vandet," afbrød Kurvemageren hende.

„Vist saa, det er meget sindrigt bemærket!" svarede Fortællerinden; „men Ordet „Vandstrygerske" har vel ikke endnu dengang været almindeligt, og saa hjalp de sig med, hvad de kjendte. Navnlig var der en gammel Dame ombord, hun fixerede mig uafbrudt gjennem sine Briller. Efter endel Bryderier hist og her naaede jeg endelig ind i Tydskland og gjorde ligesom i sin Tid vor berømte danske Digter Andersen den Opdagelse, at selv ganske smaa Børn der allerede kunde tale Tydsk, medens jeg selv havde grumme ondt derved. Imidlertid hjalp jeg mig dog ganske godt frem. Men da jeg efter mange Feiltagelser og megen Tidsspilde endelig naaede til Bestemmelsesstedet, var Fuglen fløiet ud af Buret, og jeg stod ved dets Dør uden saa mange Skillinger, som der behøvedes Dalere til at reise hjem for. Jeg siger Dalere, skjøndt vi nok dengang allerede havde den nye Mønt, de velsignede Kroner og Ører, som gjøre, at Indtægterne synes saa store, medens de blive saa smaa, saasnart de forvandles til Udgifter. Alt dette bemærkes dog blot for Herr Jensens Skyld,

for at han ikke igjen skal gaa i Vandet — jeg siger ikke paa Landet — med en fin Bemærkning om Forskjellen mellem Ører og Skillinger. „Hvad nu?“ sagde jeg til mig selv, „her er gode Raad dyre“, og da jeg, selv om Nogen vilde have raadet mig, ikke havde kunnet betale Raadet med en Øre, end sige dyrt, saa besluttede jeg at gaa efter mit eget Hoved, som maaske dog ogsaa denne Gang som saa tidt kunde gribe det Rette. Jeg forespurgte, som man siger, lidt lunt hos Peer og Poul, eller hvad Folk nu der i Tydskland hedder, om, hvilke Mænd der vare de rigeste i Byen, og hvem der tillige var velgjørende. Jeg gav mit Ansigt et saa farveløst Præg som muligt, man skulde troe, at Spørgsmaalet kun stilledes i et Slags videnskabeligt Øiemed. Helst havde jeg spurgt efter nogen af mit eget Kjøn; men jeg frygtede for, at mit noget dristige Skridt skulde bringe en eller anden for Andres Dyd maaske zartfølende Kvinde i Harnisk imod mig, og valgte derfor at gaa til en af det stærkere Kjøn. Og da jeg havde faaet at vide, hvad jeg vilde, gik jeg til en Mand, der beboede et sandt fyrsteligt Hus og betroede ham min Forlegenhed. At det holdt lidt haardt at komme ind til ham, behøver jeg vel ikke at sige. Tjenerne havde saa Meget at spørge om, og deres Hænder vare saa forunderlig hult

formede, saa godt skikkede til at modtage, medens jeg slet Intet havde at give, at det var høist vanskeligt at overbevise dem om min Ret til Indtræde. Da jeg imidlertid belagde mine Ord det Bedste, jeg kunde, og lod falde Vink om Muligheder, naar jeg havde været inde hos Husets Herre, lykkedes det mig dog. Det var en Mand paa vel et halvt Hundrede Aar. Han var lidt graahaaret, lidt vel ved Magt, og havde i sin Haand en Rulle Papir, der tydede paa, at han maatte være afbrudt midt i sit Arbeide, blot for at tale med mig. Jeg fik derved allerede nogen Tillid til ham og fattede Haab. Jeg skildrede ham simpelt og sandt min Forfatning og bad ham støtte mig saa meget, at jeg kunde komme hjem til Danmark og til min Fødeby. Jeg havde til hans Velvillie ingen anden Adkomst end hans eget gode Hjerte, men hvad jeg modtog som Laan, skulde blive sendt ham redeligt og ærligt. Han sagde: „Hm!“ det vil sige, han sagde det paa Tydsk, men „hm!“ kunde jeg strax forstaae maatte være det Samme paa Tydsk som paa Dansk, og saa saae han først lidt alvorlig og saa lidt mildere paa mig. „Saa sagde han igjen: „hm!“ og lidt efter et „Ah!“ som jeg ogsaa forstod, og da han havde betragtet mig igjennem sin Næseklemmer og senere med blottede Øine, sagde han: „Det var jo kjønt gjort af Dem!“ Han sagde:

„allerliebst“, men jeg oversætter det nu ved kjønt, skulde det ikke være rigtigt, vil jo nok Herr Jensen sige os det. „Det var jo kjønt af Dem, det synes jeg godt om! Og jeg vil sige det strax rent ud, da min Tid er noget optaget af Forretninger, jeg synes ikke mindre godt om Dem selv — ikke mindre om Dem selv! Ræk mig Deres Haand!“ Jeg rakte ham den. — „Dette lidt dristige Skridt fra Deres Side har indtaget mig for Dem, jeg holder allerede af Dem, som om jeg havde kjendt Dem i Aar og Dag.“ Og han gav min Haand et lille Tryk, for ligesom derved at besegle Sandheden af den Forsikkring, han gav mig. Jeg takkede ham og yttrede min Glæde over, at jeg saaledes heller ikke der i det fremmede Land havde taget feil af Menneskene og stolet paa, at det Gode altid finder et aabent Øre og et aabent Hjerte. Han sagde nu igjen: „Hm!“ men ikke „ah!“ og ledsagede det med et eiendommeligt Smil, som jeg ikke strax kunde tyde. Men da han vedblev at holde min Haand og saae paa mig, gjorde jeg først et svagere og saa et stærkere Forsøg paa at faae den tilbage. „Laß liegen!“ sagde han, „den er jo saa lille og blød, at jeg ikke kan føle mig besværet derved. Hvad om jeg foreslog Dem at blive her?“ Jeg saae paa ham lidt forundret. „De troer maaske, at man ikke ogsaa her kan leve godt. See

Dem om her i mit Hus, vi staa ikke i, hvad vi have at byde, tilbage for Deres Fædreland. Jeg har en smuk Villa udenfor Byen, ret et Opholdssted for Dem og for den lille Gud, som afbildes med Pil og Bue." Med en Kraftanstrengelse rev jeg min Haand ud af hans og trak mig lidt tilbage. „Naa, naa!" sagde han, „ikke saa heftig! Vi behøve jo ikke at bestemme os strax!" Jeg takkede ham for, hvad der muligt af Velvillie laa i hans Ord, og i al Stilhed tænkte jeg paa, hvor uforsvarligt det var af den, for hvis Skyld jeg havde vovet det farlige Skridt, at han ikke havde underrettet mig om sin Bortreise fra Byen. Der kunde jeg nu have faaet mig et kjønt lille Embede med Embedsbolig og andre Emolumenter og det i et Land, der beherfker Verden! Men til den fremmede Herre sagde jeg dog ikke Alt, hvad jeg tænkte, det løb mig kun igjennem Tanken saa hurtigt som et Lyn, jeg bad ham blot om Tid til Overveielse en Dag eller to. „Herzlich gern!" yttrede han, og saa tog han i Lommen og rakte mig nogle Guldstykker, idet han sagde: „Det er til at leve af, til Bestemmelsen er tagen." Jeg takkede ham atter, men Pengene tog jeg dog ikke og sagde: „Dem vil jeg foreløbig se at undvære, saa er jeg friere i min Overveielse." Jeg sagde naturligviis ikke, at det kun var en Udflugt, for desto lettere at

slippe bort. Saa vilde han tage mig om Livet og give mig et Kys, men heller ikke dette Mundsmag paa, hvad der ventede mig, modtog jeg, jeg smuttede ud af hans Hænder og var, inden han ret saae sig om, ude af Huset."

„Det var en rar Kavaller den!" sagde Kurvemagersken. „Havde det været mig, saa havde jeg kradset Øinene ud af Hovedet paa ham."

„Nei, det vilde jeg nu ikke!" afbrød Madam Thomsen hende; „thi for det Første vare mine Regle ikke saa skarpe, at jeg kunde gjøre det, — jeg har den Vane at klippe dem temmelig nær — og for det Andet, saa vidste jeg, at han havde Kone og Børn, og jeg vilde ikke gjøre de Stakler saa stor en Sorg. Nei, jeg lod ham beholde sine Øine og gik ind til en Guldsmed, der boede ikke langt derfra. Der solgte jeg en Ring, jeg bar, og som jeg engang havde arvet efter en fjern Slægtning. Havde jeg tidligere tænkt paa den, havde jeg sparet mig Ubehageligheden af Besøget. Med hvad jeg fik for Ringen naaede jeg tilbage til Kjøbenhavn, til mine Forældres Hus, fortumlet af Nattevaagen og Sorg. Jeg havde beredet mig paa haarde Bebreidelser, naar jeg kom og fortalte, hvor jeg havde været, og hvad jeg havde gjort. Og i mit eget Hjem ringede jeg paa saa svagt, som om det var hos Vildfremmede,

Men ingen af mine Forældre sagde mig et eneste ondt Ord. Jeg kyssede deres Hænder og de kyssede mig paa Panden. Saa sagde min Fader mig, at Jens var kommen til Byen igjen, han havde slet ikke havt det godt, end ikke efter at han var kommen. Men han skulde nu fra næste Dag af igjen være i vort Hus. Det var, som om Alt, der for mig i de senere Dage havde været mørkt og trist, pludselig straalede i Sollys, og lykkelig ordnede jeg mig atter ind i de gamle hjemlige Forhold.

Ja, og saa maa min kjære Husherre selv igjen tage fat og fortælle," sluttede Husets Vertinde, „jeg har nu gjort Mit. Tip Tap Tønde, nu kan Jens Thomsen begynde."

Uden at sige Nogetsomhelst, reiste den Paakaldte sig og gav sin Hustru et Kys. „Der har Du et Kys!" sagde han, „som er mere velment end det, den fremmede Mand vilde give Dig. Hvad Embedet og Emolumenterne imidlertid angaar, da tør jeg ikke rose mig af det, jeg har kunnet byde dig, det er en daarlig Ansættelse, du har her, med klein Gage og ussel Embedsbolig. Ikke at tale om Pension, Pensionen for Arbeiderklassen har Rigsdagen endnu ikke faaet ordnet. Men Eet har du her, du kan sige dig selv, at du er en hæderlig Hustru."

„Bravo!“ sagde Skolelæreren, men ganske sagte, og saae med Deltagelse paa Husmoderens milde Ansigt, der i dette Øieblik havde et næsten lykkeligt Skjær.

„Og saa er det vel bedst, at jeg gaaer videre,“ fortsatte hendes Ægtefælle. „Klokken bliver ellers saa mange, at vi knap faae Tid til Diskussionen.

Som min Hustru har sagt, flyttede jeg atter ind til hendes Forældre, og hendes Fader skaffede mig ved sin Indflydelse Plads i et Bogtrykkeri, hvor jeg kun kom til at arbeide sammen med een Arbeider og det en, der billigede min tidligere Optræden, og overfor hvem jeg da ogsaa kom til at staa meget venskabeligt. En Maanedstid efter friede jeg til det tidligere omtalte Nummer, der havde havt Mod til at gaae i Ilden for mig, og hun gav mig, ikke en Kurv som den, Jensen fik baade af Blondinen og Brunetten, men sit Ja, som hun da for Resten sagde, at jeg slet ikke behøvede, da Svaret var givet mig Dag efter Dag i flere Aar, om end uden Ord. Paa Bryllupsdagen rakte min Svigerfader mig Haanden og sagde: „Jeg har senere tænkt ofte og nøie over det Skridt, du i sin Tid gjorde, og jeg er kommen til den Erkjendelse, at du gjorde Ret. Det er i Forhold som de, hvori du engang

kom til at staa, at Karakterens Styrke skal prøves, og du har bestaaet Prøven. Jeg veed nu, at jeg trøstig kan overgive dig min Datter." Vi trykkede hinandens Hænder, min nys til mig viede Hustru saae paa mig først med Taarer og saa med Smil — nei, om Forladelse, det vil jeg dog ikke sige, for at hun ikke skal protestere paany, — nei, med Smil og Taarer paa eengang, og det kan ogsaa nok være, at de netop komme samtidig, naar Hjertet er allerfuldest.

Ja, og saa er Historien til Ende. Vi bo nu, som De ser, her i et Hus, som Boulevardkvarterets dristige Bygherre endnu ikke har gjort til et Pragtpalais; men til de Goder, vi have vundet, medens vi bo her, regner jeg de kjære Venner, vi iaften se hos os, og hvoraf den ene er vor elskværdige Gjenbo."

„Og saa gaa vi vel over til Diskussionen?" sagde Kurvemageren og tog sig en Slurk af sit Glas. „Vi skal imorgen igjen tidlig tage fat paa Arbeidet, og vi maa derfor se at faae tilstrækkelig Hvile. Vil vor Vert begynde Forhandlingen eller vil Herr Jørgensen?"

„Det er rettest, at De selv gjør det," bemærkede Skolelæreren. „De begyndte Diskussionen, før det

blev vedtaget at fortælle, vær De ogsaa den, der lægger for nu."

„Naturligvis! Opponenten i Spidsen, saa kunne de Andre saa deilig klemme ham," sagde Kurvemageren. „Men det er ligemeget, jeg er godmodig, og jeg skal ikke vægre mig. Eet vil jeg dog allerede nu sige: Vi faae neppe Noget ud af Forhandlingen, der tilfredsstiller. Bilagene ere blevne altfor omstændelige og ere gaaet altfor meget udenom Hovedsagen. Hvor Meget der end kan være i samtlige Meddelelser, der for os gjensidig har en venskabelig Interesse, for de sociale Spørgsmaal, vi begyndte med at drøfte, er der ikke Meget vundet. Jeg skal imidlertid, for dog at komme videre, fremdrage som et første Moment den gamle Skomagers Død, skjøndt jeg for vor gamle Vens Skyld nødig berører den paany. Jeg skal henvise til hans stærke Pligtfølelse saa godt som i Dødens Øieblik. Og saa spørger jeg da: Skylder Staten, der hænger Stjerner og Kors, som jeg forøvrigt ikke har Stort imod eller Stort tilovers for, paa saa mange af sine Tjeneres Bryst, ikke den pligttro Arbeider nogensomhelst Anerkjendelse? Er Landsbyarbeideren ikke ligesaa berettiget til den som den, der sidder ved sin Pult og, for at tage et Exempel, gjør Skatteberegninger?"

„Det forekommer mig," sagde Husets Vert, „at vor Ven Jørgensen alt har besvaret dette Spørgsmaal. At han er, hvad han nu er, en Mand med alsidig Dannelse, og at han i en Aarrække har kunnet bidrage til Andres Kundskaber, det er jo netop en Løn, eller, for at blive ved det brugte Udtryk, en Anerkjendelse, hans Fader ved sin Flid har høstet."

„Om Forladelse", afbrød Kurvemageren ham, „er det Staten, der ydede ham den?"

„Kunde Staten gjøre det?" spurgte Skolelæreren. „Jeg vil slet ikke tale om, at der, da han var død, ikke kunde ydes ham personlig Noget. Sætte Liv i ham paany, for at hædre ham, kunde den dog ikke. Ganske vist har man stundom set en Dekoration tildeles En eller Anden, der allerede var død, men det er jo kun, fordi Dødsfaldet har fundet Sted i Mellemtiden mellem Udnævnelsen og Offenliggjørelsen derom. Men kan Staten overhoved saaledes gribe ind i de enkelte private Forhold. Selv om min Fader atter var kommen til Kræfter, istedetfor at lukke sine Øine for stedse, hvorledes skulde denne Anerkjendelse have været ydet ham? Hvo skulde ved hver enkelt Gjerning i hans Liv have været Undersøgelsesdommer og hvo Overdommer og Overdommers Overdommer, der undersøgte de Dommendes Ubestikkelighed og Redelighed? Det

var Kjærligheden, Almenkjærligheden, der her overtog Hvervet, og det er den, der skal og maa have Overtaget i enhver god Statshusholdning, det være saa i det ubetydeligste lille Fyrstendømme som i det vældigste Keiserrige. Men netop mod denne Kjærlighed arbeides der i vor Tid mere end i nogen anden. Vi se Menneskene stadig skildrede med saa mørke Farver, at vi ere nærved at maatte sætte Hadet paa Kjærlighedens Plads."

„Det er et sandt Ord," sagde Husets Vertinde. „Jeg læser kun Lidet, jeg har ikke Tid til Meget, men af det, jeg har læst, ser jeg dog nok til at indse Sandheden af, hvad Herr Jørgensen siger."

„Men har De ikke selv nylig givet Deres Bidrag til disse mørke Skildringer?" afbrød Kurvemageren hende. „Hvad de fortalte os nylig om den rige Mand i Berlin, var det til Ære for Menneskene?"

„Ja, det maa du nok spørge om", sagde Kurvemagersken. „Var det ikke skændigt handlet af en Mand, hvem en ung Pige viser en saa godtroende Tillid?"

„Maa jeg svare for Dem, Madam Thomsen?" sagde Læreren.

„Gjør det, det kan De bedre end jeg."

„Nu vel! Det var ganske vist stygt af ham, grumme stygt. Men ligesom man efter den Enkelte

ikke kan dømme Alle, saaledes maa vi stedse mindes, at vi ere Mennesker og kun Mennesker. Man kalder mig stundom Idealist, jeg siger, at jeg er alt Andet, og at netop de, som forsvare et Standpunkt, der er modsat mit, ere Idealisterne. Der er kun den lille Hage derved, at de, der kalde mig saaledes, stille Idealet op overfor Andre, men ikke for sig selv, jeg stiller det ganske vist ogsaa op overfor Andre, men særlig holder jeg det op for mig selv og det ikke mindre strengt. Misforstaa mig ikke, som om jeg trode mig bedre end Andre. Ak nei, i stille Timer ser jeg fuldtud, hvad jeg selv er værd. Men netop fordi jeg ser det, bliver min Maalestok for Andre en lempeligere, og naar jeg lægger den enkelte slette Handling paa Vægtskaalen, lægger jeg som Modvægt ogsaa de mulig gode. Og de ere, tro De mig, i de fleste Tilfælde tilstede, men kun mere skjult end de slette. Det er nemlig det Eiendommelige ved det Gode, det er bly og gjemmer sig; det gaar stille tilværks og blæser ikke i Trompeter; det annoncerer ikke sin Tilværelse med et: „Glem ikke Dampskibet.“ De vil have, at Staten skal lønne Arbeiderens Flid og Udholdenhed, som den lønner sine Statstjenere med Hæderstegn og maaske Pension. Ja, heldigt var det, om Staten kunde det! Ingen kan ønske det mere end jeg. Men hvor er det muligt?

Staten kan kun til en saare ringe Grad adoptere Kjærligheden som økonomisk Princip, det vilde føre os lige ind i Communismen, der, hvorledes man end vender og dreier den, er urealisabel i Livet. Fra Verden blev til og lige indtil vore Dage har der ved Menneskets Arbeiden fremad, til Grund for hvilken der altid maa være en ikke ringe Del Egoisme, udviklet sig en Kamp, der, om man vil, kun er en Gren af Kampen mellem Frihed og Nødvendighed, men dog en særlig Kamp, den, der føres mellem de af Skjæbnen mere og mindre Begunstigede. For denne Konflikt har den tiltagende Oplysning skærpet Blikket, og ikke faa ere de Forsøg, der ere gjorte paa at hæve den. Men langtfra at hæves er den stadig tiltagen, og kun en fuldstændig ny Verdensorden kunde for et Øieblik hæve den ganske. For et Øieblik, siger jeg, thi det næste Minut vilde have lagt Spiren til en ny Konflikt netop som den stedfundne. Ingen Regjering, end ikke den mægtigste paa Jorden kan sige: jeg vil give Signalet til en fuldkommen ny Ordning, ved min Kraft skal det vel lykkes mig at grunde en ny og retfærdigere Tilværelse. Kun naar vi Alle, den Ene med den Anden, seende de gode Sider hos hverandre, arbeidede paa at give Kjærligheden Magt, vilde Sagerne til en vis Grad stille sig anderledes. Ikke faa Stater have ved

Mangt og Meget gjort Skridt i glædelig Retning, og netop for Tiden har man, i Udlandet ligesom tildels her, begyndt at røre sig stærkere; men i det Store og Gjennemgaaende kan Staten ikke gjøre det. „Kun hvad vi virke til Nytte for Andre, det bliver til, naar i Muld vi er lagt", staar der i en Sang, jeg engang har læst — den blev affungen ved Aabningen af en fynsk Industriudstilling — det er Kjærlighedsværket, hvortil ogsaa der opfordres, det er Socialismen i sin smukkeste Skikkelse. Thi de her citerede Ord maa naturligvis ikke forstaas saaledes, at der intet Liv er efter dette. Meningen er den, at her i Verden bliver efter den Døde kun hans Kjærlighedsværk tilbage. Lad da denne Virken komme mere og mere til Magt, læg en Kapsun paa den overdrevne Luxus og paa Forlystelsessygen, hvortil Ophidselsen foregaar uafbrudt gjennem Annoncer derom i Bladene og Sladderen derom i Huslivet, og hvorved Kilderne til Kjærlighedsværket i Praxis udtørres, og jeg svarer for, at Staten vil have lettere ved at opfylde de Fordringer, der kunne stilles til den og stilles med Rette."

„Nu, til en vis Grad kan jeg indrømme det," sagde Kurvemageren, „og dog forekommer det mig, at Staten burde stille sig ligeligere overfor den

Fattige som overfor den Rige, overfor den lavest som overfor den høiest Stillede."

„Allerede da vi før diskuterede," afbrød den gamle Lærer ham, har jeg yttret: „Kun Slavesindet tænker stadig paa Lønnen. Men her kommer jeg Dem dog atter saavidt imøde, at jeg siger: Ganske kunne vi ikke se bort fra den, Forholdene, vi leve under, forbyde det. Men Staten kan ikke gaa saa vidt, som De fordrer, den maa holde sig til de store, de fremragende Tilfælde. At den tidt lønner, hvor der Intet er at lønne, og ikke lønner, hvor der burde lønnes, det er unegteligt, men hvad er fuldkomment her i Verden! Ogsaa her gjælder det: Forlang ikke af Staten Virkeliggjørelsen af et Ideal, naar du selv tilfredsstiller det saa lidt."

Nu vel!" sagde Kurvemageren, „jeg vil ikke yderligere holde paa dette Punkt, men vende mig til et andet. Her maa De dog vel være med alle, skjøndt jeg jo ganske vist hører, at vor Ven Thomsen i sin Tid ikke har erkjendt det og har lidt haardt derunder. Ere de Striker, der allerede for faa Aar tilbage fandt Sted og nu igjen finde Sted hyppigere, ere de ikke berettigede, og bør ikke Enhver, der blot nogenlunde kan, støtte dem. De taler Kjærlighedens Sag, kjære Medborger, jeg spørger: er ikke Grundprincipet for enhver Strike Kjærlighed? Hvad siger vor Ven

Thomsen, efter at være modnet i Livets haarde Skole, nu om Strikens Berettigelse?"

„Nu som tidligere kan jeg saare vel finde Forhold, hvorunder den er berettiget," var Typografens Svar. „Det er sandt, at det er et smukt Princip, der ligger til Grund derfor, og mange ere de Offre, der for dets Skyld gjøres; men hvor smukt Principet end er i sin Grundtanke, i sin Udførelse bliver det ikke sjelden haardt og kjærlighedsløst, og naar det, som i sin Tid overfor mig, hævdes hensynsløst for Alt, hvad der burde tages Hensyn til, saa er Striken forkastelig til det Yderste."

„Det er den visselig," sagde Husets Vertinde. „Beregne de, der sætte den i Gang, og som haandhæve den med Strenghed, de uendelige Lidelser, den medfører?"

„Hvad der er Ret, forbliver Ret, om end En og Anden skal lide derunder," bemærkede Kurvemageren. „Der skal være en latinsk Sætning, der siger det kort og skarpt, en Sætning, jeg engang har hørt paa Dansk, men glemt."

„Jeg kjender den," sagde Skolelæreren, „og husker den. Den lyder saaledes: »Fiat justitia, pereat mundus«, „Retfærdigheden skal ske Fyldest, om saa Verden gaar under", og deri er jeg enig med Herr Jensen. Men her maa jeg atter komme tilbage til,

hvad jeg har sagt om den forskjellige Maade, hvorpaa Idealet ses. Striken kan i Meget være berettiget, der er haarde Halse blandt de Besiddende, de ere jo vante til gode Dage. Men naar Striken, som i det Tilfælde, her hentydes til, ledsages af en Opfordring til Foragt for den, der ikke slutter sig til den, er den bleven til et tveægget Sværd, der samtidig med at saare Andre, saarer den, der bruger det. Det er Kjærlighedsprincipet, der skulde hævdes, men det er Kjærlighedsprincipet, der fornegtes. Og aldrig er nogen Banstraale udslynget over Kjettere med mindre Ret end den. Som Egoismen i al Konkurrence er sat som høieste Styrer, træder den her legaliseret op som Hersker, ja som fuldstændig Tyran. Den Frihed, jeg som vi Alle skatte, og i hvilken alt Godt kunde trives, bliver social Ufrihed, det er den Stærkeres Ret, der anerkjendes som Samfundsmoral, og hvad vor Ven Jensen før yttrede om den ene Store, der æder de mange Smaa, og de mange Smaa, der behøves for at æde en Stor, det vender sig om og bliver fra en relativ Sandhed til en fuldstændig Usandhed."

„Overbevist føler jeg mig ikke," bemærkede Kurvemageren, „men holde paa min Opfattelse yderligere, tør jeg dog heller ikke her. Vor gamle Ven har fra mange Aars Tænkning hentet sig en Slump Vaaben,

hvis Lige jeg endnu ikke har til min Raadighed. Klokken er desuden mange, og jeg har endnu nogle Ord at sige. Herr Jørgensen yttrede før, at han er Arbeiderens Ven, og jeg troer ham paa hans Ord, den Varme, hvormed han taler, borger mig derfor. Jeg sagde før, at min Hustru og jeg arbeide mindst ti Timer daglig, tidt endogsaa meget mere. Vi gjøre det frivillig, vi behøve det for at leve. Men der er Arbeidere, for hvem Arbeidstiden er reguleret, ved strengt Arbeide ere de beskjæftigede ti til tolv Timer daglig og for hvilken Løn! Sammenlign den med Statstjenernes og se saa den umaadelige Forskjel! Kunde og burde Staten ikke tage dette Spørgsmaal i sin Haand og ordne det ganske anderledes til Gunst for den Arbeidende?"

„Der siger du rigtignok et sandt Ord," bemærkede Kurvemagersken. „Herr Jørgensen mente før, at vi jo dog kunde deltage i Et og Andet! Gud hjelpe os! Vi slide i tretten Dage, for dog at være en lille Smule med den fjortende."

„Det forekommer ogsaa mig, at Staten vel kunde gjøre Mere, end den har gjort," yttrede Husets Vertinde. „Hvor tidt tænker jeg ikke, naar Thomsen, hvad ikke sjelden sker, kommer hjem efter Midnat opslidt og med et angrebet Bryst: Det er dog for

galt, lidt Mere kunde der dog vist gjøres af Staten og burde gjøres."

„I dette Punkt skal jeg gjerne slutte mig til dem Alle," sagde Skolelæreren. „En større Ligevægt mellem Arbeidet og Lønnen maatte kunne naaes. Men det forekommer mig ogsaa, at Følelsen deraf med hver Dag, der gaar, bliver mere og mere levende ikke blot for Arbeiderne, og her, hvor vi sidde sammen som Venner og tale om det, her ville vi tømme vort Glas paa, at det maa ske. En Skaal for, at Staten som den Enkelte mere og mere maa mindes sin Forpligtelse i den Henseende! Denne Skaal drikke vi staaende."

Alle reiste sig, og Skaalen blev tømt tilbunds. Saa satte Skolelæreren sig igjen og sagde: „Ja, ved denne Erkjendelse maa vi vel nu standse; hvad vi iøvrigt kunde have at sige, maa vi gjemme til en anden Gang. Natten er til at sove i. Eet vil jeg kun endnu sige som afsluttende: I Samfundet, som det nu er organiseret, er Kjærligheden tilbagetrængt, og Egoismen, Selvinteressen, der skulde være stærk nok til at bære det, den kan ikke bære det. Lad os haabe paa, at det store Bud: „Elsk din Næste som dig selv!" maa blive Livsprincipet saavidt muligt i Samfundet, helt og holdent i den Enkeltes Handlinger! Spørge vi da, inden vi forlade vor kjære

Vert og hans Hustru og takke ham for, hvad vi have modtaget af Venligt og Godt, om, hvad der egenlig er naaet for os ved vore Fortællinger og ved vor korte Diskussion, eller rettere, spørge vi, om den i sit Resultat har været for eller imod Arbeideren, da svarer jeg: ubetinget for. Det er for Arbeideren, vi have talt, og hvor skulde det kunne være Andet? Har der end været Ting, der ikke ere blevne billiget af os Alle, det er saa naturligt. Sandheden, siger man jo, ligger i Midten. Lad da, hvad vi her have talt med hverandre om, og hvad der visselig har bragt os Alle nærmere sammen, være sagt ud af dette Centrum! Det er ud af Hjertet, vi have talt, Hjertet er jo Centrummet i vor hele Organisme, den Del af os, hvor Blodet strømmer fra og til, saalænge vi leve, kæmpe og haabe!"

Med disse Ord reiste Husets Gjester sig, og Vert og Vertinde rakte dem takkende Haanden. Lidt efter vare Typografen og hans Hustru ene tilbage. Efter at have ryddet de benyttede Drikkekar tilside, tog Husmoderen Lampen og gik ind med den i Sovekammeret. Der laa Børnene med blussende Kinder og sov trygt. „Ak! hvo der dog vidste, hvad der er dem forbeholdt!" sagde hun; „Livet er saa fuldt af Strid, og jeg vilde saa gjerne se dem lykkelige."